

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

משקין בית השלחין פרק ראשון מועד קטן

כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים. עשיית מצוה עדיף שהי מפסיקין אפילו לר"ש בן יוחי לעושה כוונה ולולב כדאי בירושלמי^א אבל בהפסקה דמפלה^ב וק"ש אין מפסיקין לר"ש בן יוחי (א) וירושלמי^ג זה שנו וזה שנו ואין מפסיקין שנו מפני שנו: **פוקסת**. פ"י בקוטרם מתקנת. שער שלא יתפור וקסה

דנפרק המלעני (שנת 77 ד: ז: וס) אמר (ז) דמחמידי בשבת משום טוה ועוד דסורקת ה"ל למימי כמו גבי מיר (מיר מב) ובפ' קמח דמחמית (ד: 77 וס) פירש בקוטרם^ד קליעת שער וקסיה דנפרק המלעני שונה גדולה ופוקסת ואין לפרש מעצרת סקק על פניה דהכא מני מחמיה וגם בפ' קמח^ה דמחמית וס לפרש דמתקנת שערה שניה מוחן לעפיץ וריב"א מפרש שנותני מוחין של בנק (ה) [דקין^ו] על פניה להאדים הנכס והיינו טויה והאי דקורה ליה בירושלמי^ז לזנב שהוא מחלים הנכס ונתיני נמי סוף מתקין האשה למאי דמפרש שני סוף המלעני (שנת 77 ד: ז:). משום צינה ומימי קמח דיוין את הלע^ח: **מסכת**. נפרק כל הקרבנות (מנחות 77 ס:). מפרש דשמן המור הוא סככות ונפ' קמח דמגילה (77 ד: א.) מאי שמן המור רב הוול אמר רבי חייל סככות^ט: ההדיוט

הנהרות הגר"א

[א] גמי ואל"ף מעברת פכין ע"פ ע"ש ע"ש ע"ש (ו) ויב"א נבשי" ורי"ף ור"א"ש ומרדכי:

הנהרות מהר"ב רנשבורג

[א] תוב"ט דיה כאן במצוה שאי אפשר וכו' ויבירושלמי זה שנו וריב"א הוא מלעני ותנא מ"א מ"א מ"א. וכן הוא גלש"מ וירושלמי הל"ל זה שנו זה שנו:

רש"י כת"י

[נספח בסוף המסכת]

רבינו חננאל

אבל מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים אורח חיים פ"ה תפלת. תוב כתיב וכל חפצך מבינים וכל חפצך לא ישונו בה הא חפצי שמים ישונו בה במצוה (שמשו) [שאי אפשר] לעשותה ע"י אחרים. כל חפציה לא ישונו בה במצוה (שאי אפשר) ע"י אחרים. אמר ר' אבא שדרי לנביח דהתבונן יתי אמר ליה תהא דרעא דרועי ולא תהני פ"י דתעיל בניס לא תהא חקבוס דתעיל ולא תיפוק תעיל לתוך לביחן ולא תיציאם תיפוק ולא תעיל תוציא בנות בית וימותו בלתי בלתי וישבו אלך לחיוב בית וליחוב האלהים אפילו אמך ואפילו אימא דאימך ואפילו עומדת על^א קברה דאמרי אינשי בת שיתין כבת שית לקל טבלא דרמא: ר' יהודה אומר לא תסוד: ר' הניא רבי יהודה אומר^ב אשה לא תסוד (ה) מפני שנייול הוא לה^ג ומורה ר' יהודה ב'סיד שיכולה לקפלו במועד שמופלתו במועד שאע"פ שבעצירה היא עכשיו שמחה היא לאחר זמן ומי אית ליה לרבי יהודה האי סברא והתנן^ד רבי יהודה אומר נפרעין מהן מפני שמצד^ה אמרו לה אע"פ שמצד עכשיו שמחה הוא לאחר זמן אמר רב נחמן בר יצחק הנה להצונות מועד דכוליה מצד עכשיו ושמח לאחר זמן ניהו רבינא אמר כותי^ו לענין פרעין לעולם מצד^ז אמר רב יהודה בנות ישראל שהגיעו לפירוקן ולא הגיעו לשנים עניות מופלות אותן כסיד עשירות מופלות אותן כסולת בנות מלכים בשמן המור שנאמר^ח ששה חדשים בשמן המור^ט מאי שמן המור רב הונא בר חייא אמר סככות^י רב ירמיה בר אמי אמר שמן זית שלא הביא שלישי הניא רבי יהודה אומר אנפיקינן שמן זית שלא הביא שלישי ולמה סכין אותו שמשור את השער ומועדן את הבשר^{יא} רב ביבי הוה ליה ברתא מפלה אבר אבר שקל בה ד' מאה וזו הוה ההוא כותי בשבבותיה דה"ל ברתא מפלה בחד זמנא ומתה אבר קמלא ביבי לברתי אמר רב נחמן רב ביבי דשתי שיכרא בעיין בנתיה מפלא אגן דלא שתינן שיכרא לא בעיין בנתיה מפלא:

ובמצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים. אל חפלת אלל שזכא לידן בין גדולה בין קטנה עשה: ובפ' חפצין לא ישונו בה. שמתגבל כל חפצין בשביל שמתעורר בתורה: חפצי שמים ישונו בה. כלומר דאפילו חפצי שמים לא. דמגבול מצוה ועוסק בתלמוד תורה ועוסק במצוה: חפצי שמים לא. דמגבול מצוה ועוסק בתלמוד תורה: תעיל ולא תיפוק תיפוק ולא תיציאם שמים ליה בסמורה תעיל ולא תיפוק שמיא סמורה ולא ממכרנה תיפוק ולא תעיל שחוליה בסמורה נמקוס אמר ולא תצאנה: תעיל בלתי. שדרך כללח הולכת אלל העגל: ופי' תיפוק. דלא לימות נקן דהדרי נפקי מיין והדרי לבי נשיחו: שתא דהתא. וזי שנה לטוניה של וישולין דכמיז כי יקח אש חשה דהספה לא ילא וגו' (דריס: ד) ויחירב ביתך. ציב קבנתך דלא תמות אלל תמיה לאורך ימים: לא תבוש ולא תתבייש. לל ציבוס אחריני כדי שלא תחמיס שלא תנח ליה כי כן תחמיס: ותנא בה. ושנה כן לא יבשו עמי לעולם והיינו לא תמיס ולא תחמיס: כוחלת. ונתנת כחול בין עיניה כדי שדומת לאיס: פוקסת. מחלקת שערה לנפין ולכח^א: ומועברת בלוק על פניה. סס אמר^ב כדי שתראה אדומה: סכין על פניה ש"י מפה. כדי להעביר שער של מטה: והתא מיקשטא. כי הי קשמיין כדלמך הכל: באנפי בלתי. שהיתה כל כך זקנה שהיתה לה כלה שהיא אשת נעה: לא שנו. הוה ללמך עושה אשה חכמייה: א"א יאדה. תורה שדרכה נתיב ולהי הוה לה שמתה צמועד: אב"ז זקנה לא. והיכי עבדא אשקך הכי דמיקשטא על הוה זקניה: ואפילו עומדת על פתא כבדה. שריא למוקשט: אק"ף טבלא דרמא. פירוש קשקוש הוה ר"ל מיני זמר דהילולא וכי היכי דהסעל ילדה נת שית לקל הילולא הכי עבדא (ג) נת שיחין וכי נמי מוקשטא: שנייול הוא דה. סגנלי כו"ל לה ויוניול^ג צסיד ומעטרת צסיד^ד: שכיב"ה דקפלו במועד. אע"פ שהיא מנוולת כסיד: שמהה היא אהרן זמן. צמועד לסוף המועד לאחר שקפלתו את הסיד שפולה לפי שמצד את השער ומעין את הנכס והואיל דהאי סיד שממתנה לאחר זמן להכי שרי לה לטופול צמועד אע"פ שהיא מצורה עכשו: ופי' אית יאדה אריב יהודה האי סברא. אע"פ שהיא מצורה עכשו שמתה היא לאחר זמן: נפרעים מהם. מהסמיתס ציוס חגס מפני שהוה מצער לכל להס שפורע מיצר אלל לא משלמים לה חס ממון ציוס חגס לפי שממתנה ציוס חגס ומודה לע"ז כדפי' נחמ"ע^א: שמת הוא אהרן זמן. שפרע לו והלמי נפרע מהן זמן. ורבי יהודה לא אית ליה

כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים הדר יחבי וקא מבעי להו כתיב^א קרה היא מפנינים וכל חפצין לא ישונו בה הא חפצי שמים ישונו בה וכתיב^ב כל חפציה לא ישונו בה דאפילו חפצי שמים לא ישונו בה במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים אמרו ליה מאי בעית הכא אמר להו דאמר לי אבא זל גביהו דליברכך אמרו ליה יהא רעוא דתורע ולא תחצד תעיל ולא תיפוק תיפוק ולא תעיל לחיוב ביתך וליתוב אושפיך לבלבל פתורך ולא תחוי שתא דהתא כי אתא לגבי אבוא א"ל לא מבעיא דברוכי לא בירכן אבל צעורי צעורן א"ר מאי אמרו לך הכי וחכי אמרו לי א"ר הגך כולוהו ברכתא ניהו תורע ולא תחצד תוליד בניס ולא ימותו תעיל ולא תיפוק תעיל בלתי ולא לימותו בנד דליפוקן תיפוק ולא תעיל תוליד^ב בנתא ולא ימותו גובריהו וליהדרו לותך ליחרוב ביתך וליתוב אושפיך דהאי עלמא אושפיך דהויא עלמא בותא דכתיב^ג קרבם בתימו לעולם אלא תקרי קרבם אלא קרבם לבלבל פתורך בבני ובנתא ולא תחוי שתא דהתא דלא תנסב אינתתא אחריתי ר' שמעון בן חלפתא אפטר מיניה דרבי א"ר (אבוא^ה) זיל לגביה דליברכך א"ל יהא רעוא דלא תבייש ולא תתבייש^ד אתא גבי אבוא א"ל מאי אמר לך א"ל מילין בעלמא הוא דאמר לי א"ל בירכן ברכתא דברכן קודשא בריך הוא לישראל ותנא בה דכתיב^ה ואכלתם אכול ושבו והללתם וגו' ולא יבשו עמי לעולם וידעתם כי קרב ישראל אני וגו' ולא יבשו עמי לעולם: ועושה אשה חכמייה: ת"ר אלו הן חכמייה נשים כוחלת ופוקסת ומעבירה (סרק^ו) על פניה ואיכא דאמרי מעברת^ז סרק על פניה של כשה דמתיה דרב חסדא וקשטא באנפי בלתי יתיב רב הונא בר חיננא קמיה רבי חסדא ויתב וקאמר לא שנו אלא יאדה אבל זקנה לא א"ל האלהים אפילו אמך ואפילו אימא דאימך ואפילו עומדת על^א קברה דאמרי אינשי בת שיתין כבת שית לקל טבלא דרמא: ר' יהודה אומר לא תסוד: ר' הניא רבי יהודה אומר^ב אשה לא תסוד (ה) מפני שנייול הוא לה^ג ומורה ר' יהודה ב'סיד שיכולה לקפלו במועד שמופלתו במועד שאע"פ שבעצירה היא עכשיו שמחה היא לאחר זמן ומי אית ליה לרבי יהודה האי סברא והתנן^ד רבי יהודה אומר נפרעין מהן מפני שמצד^ה אמרו לה אע"פ שמצד עכשיו שמחה הוא לאחר זמן אמר רב נחמן בר יצחק הנה להצונות מועד דכוליה מצד עכשיו ושמח לאחר זמן ניהו רבינא אמר כותי^ו לענין פרעין לעולם מצד^ז אמר רב יהודה בנות ישראל שהגיעו לפירוקן ולא הגיעו לשנים עניות מופלות אותן כסיד עשירות מופלות אותן כסולת בנות מלכים בשמן המור שנאמר^ח ששה חדשים בשמן המור^ט מאי שמן המור רב הונא בר חייא אמר סככות^י רב ירמיה בר אמי אמר שמן זית שלא הביא שלישי הניא רבי יהודה אומר אנפיקינן שמן זית שלא הביא שלישי ולמה סכין אותו שמשור את השער ומועדן את הבשר^{יא} רב ביבי הוה ליה ברתא מפלה אבר אבר שקל בה ד' מאה וזו הוה ההוא כותי בשבבותיה דה"ל ברתא מפלה בחד זמנא ומתה אבר קמלא ביבי לברתי אמר רב נחמן רב ביבי דשתי שיכרא בעיין בנתיה מפלא אגן דלא שתינן שיכרא לא בעיין בנתיה מפלא:

האי סברא דמשום שמיר עכשו שרי והיכי^א אית ליה האי סברא גבי טפול אע"פ שהיא מצורה עכשו שמתה היא לאחר זמן: נפרעים מהם. מהסמיתס ציוס חגס מפני שהוה מצער לכל להס שפורע מיצר אלל לא משלמים לה חס ממון ציוס חגס לפי שממתנה ציוס חגס ומודה לע"ז כדפי' נחמ"ע^א: שמת הוא אהרן זמן. שפרע לו והלמי נפרע מהן זמן. ורבי יהודה לא אית ליה

האי סברא דמשום שמיר עכשו שרי והיכי^א אית ליה האי סברא גבי טפול אע"פ שהיא מצורה עכשו שמתה היא לאחר זמן: נפרעים מהם. מהסמיתס ציוס חגס מפני שהוה מצער לכל להס שפורע מיצר אלל לא משלמים לה חס ממון ציוס חגס לפי שממתנה ציוס חגס ומודה לע"ז כדפי' נחמ"ע^א: שמת הוא אהרן זמן. שפרע לו והלמי נפרע מהן זמן. ורבי יהודה לא אית ליה

[1] כתיב (נחמ"ע: ז) [2] דבריי גוי (וכן בכל העמוד בגמ' וברש"י): [3] זיל אדום (יב"ד: ז) [4] כתיב (נחמ"ע: ז) [5] דבריי גוי (וכן בכל העמוד בגמ' וברש"י): [6] כתיב (נחמ"ע: ז) [7] כתיב (נחמ"ע: ז) [8] כתיב (נחמ"ע: ז) [9] כתיב (נחמ"ע: ז) [10] כתיב (נחמ"ע: ז) [11] כתיב (נחמ"ע: ז) [12] כתיב (נחמ"ע: ז) [13] כתיב (נחמ"ע: ז) [14] כתיב (נחמ"ע: ז) [15] כתיב (נחמ"ע: ז) [16] כתיב (נחמ"ע: ז) [17] כתיב (נחמ"ע: ז) [18] כתיב (נחמ"ע: ז) [19] כתיב (נחמ"ע: ז) [20] כתיב (נחמ"ע: ז) [21] כתיב (נחמ"ע: ז) [22] כתיב (נחמ"ע: ז) [23] כתיב (נחמ"ע: ז) [24] כתיב (נחמ"ע: ז) [25] כתיב (נחמ"ע: ז) [26] כתיב (נחמ"ע: ז) [27] כתיב (נחמ"ע: ז) [28] כתיב (נחמ"ע: ז) [29] כתיב (נחמ"ע: ז) [30] כתיב (נחמ"ע: ז) [31] כתיב (נחמ"ע: ז) [32] כתיב (נחמ"ע: ז) [33] כתיב (נחמ"ע: ז) [34] כתיב (נחמ"ע: ז) [35] כתיב (נחמ"ע: ז) [36] כתיב (נחמ"ע: ז) [37] כתיב (נחמ"ע: ז) [38] כתיב (נחמ"ע: ז) [39] כתיב (נחמ"ע: ז) [40] כתיב (נחמ"ע: ז) [41] כתיב (נחמ"ע: ז) [42] כתיב (נחמ"ע: ז) [43] כתיב (נחמ"ע: ז) [44] כתיב (נחמ"ע: ז) [45] כתיב (נחמ"ע: ז) [46] כתיב (נחמ"ע: ז) [47] כתיב (נחמ"ע: ז) [48] כתיב (נחמ"ע: ז) [49] כתיב (נחמ"ע: ז) [50] כתיב (נחמ"ע: ז) [51] כתיב (נחמ"ע: ז) [52] כתיב (נחמ"ע: ז) [53] כתיב (נחמ"ע: ז) [54] כתיב (נחמ"ע: ז) [55] כתיב (נחמ"ע: ז) [56] כתיב (נחמ"ע: ז) [57] כתיב (נחמ"ע: ז) [58] כתיב (נחמ"ע: ז) [59] כתיב (נחמ"ע: ז) [60] כתיב (נחמ"ע: ז) [61] כתיב (נחמ"ע: ז) [62] כתיב (נחמ"ע: ז) [63] כתיב (נחמ"ע: ז) [64] כתיב (נחמ"ע: ז) [65] כתיב (נחמ"ע: ז) [66] כתיב (נחמ"ע: ז) [67] כתיב (נחמ"ע: ז) [68] כתיב (נחמ"ע: ז) [69] כתיב (נחמ"ע: ז) [70] כתיב (נחמ"ע: ז) [71] כתיב (נחמ"ע: ז) [72] כתיב (נחמ"ע: ז) [73] כתיב (נחמ"ע: ז) [74] כתיב (נחמ"ע: ז) [75] כתיב (נחמ"ע: ז) [76] כתיב (נחמ"ע: ז) [77] כתיב (נחמ"ע: ז) [78] כתיב (נחמ"ע: ז) [79] כתיב (נחמ"ע: ז) [80] כתיב (נחמ"ע: ז) [81] כתיב (נחמ"ע: ז) [82] כתיב (נחמ"ע: ז) [83] כתיב (נחמ"ע: ז) [84] כתיב (נחמ"ע: ז) [85] כתיב (נחמ"ע: ז) [86] כתיב (נחמ"ע: ז) [87] כתיב (נחמ"ע: ז) [88] כתיב (נחמ"ע: ז) [89] כתיב (נחמ"ע: ז) [90] כתיב (נחמ"ע: ז) [91] כתיב (נחמ"ע: ז) [92] כתיב (נחמ"ע: ז) [93] כתיב (נחמ"ע: ז) [94] כתיב (נחמ"ע: ז) [95] כתיב (נחמ"ע: ז) [96] כתיב (נחמ"ע: ז) [97] כתיב (נחמ"ע: ז) [98] כתיב (נחמ"ע: ז) [99] כתיב (נחמ"ע: ז) [100] כתיב (נחמ"ע: ז)

(א) ז"ל (ב) חספשא פ"א דיה ע"ש (ג) ז"ל (ד) שמת פ"ט ע"ש פוקסת (ה) ז"ל (ו) מנהל ג"ו. (ז) מנהל ג"ו. (ח) מנהל ג"ו. (ט) מנהל ג"ו. (י) מנהל ג"ו. (יא) מנהל ג"ו. (יב) מנהל ג"ו. (יג) מנהל ג"ו. (יד) מנהל ג"ו. (טו) מנהל ג"ו. (טז) מנהל ג"ו. (יז) מנהל ג"ו. (יח) מנהל ג"ו. (יט) מנהל ג"ו. (כ) מנהל ג"ו. (כא) מנהל ג"ו. (כב) מנהל ג"ו. (כג) מנהל ג"ו. (כד) מנהל ג"ו. (כה) מנהל ג"ו. (כו) מנהל ג"ו. (כז) מנהל ג"ו. (כח) מנהל ג"ו. (כט) מנהל ג"ו. (ל) מנהל ג"ו. (לא) מנהל ג"ו. (לב) מנהל ג"ו. (לג) מנהל ג"ו. (לד) מנהל ג"ו. (לה) מנהל ג"ו. (לו) מנהל ג"ו. (לז) מנהל ג"ו. (לח) מנהל ג"ו. (לט) מנהל ג"ו. (לך) מנהל ג"ו. (לךא) מנהל ג"ו. (לךב) מנהל ג"ו. (לךג) מנהל ג"ו. (לךד) מנהל ג"ו. (לכה) מנהל ג"ו. (לכו) מנהל ג"ו. (לכז) מנהל ג"ו. (לכח) מנהל ג"ו. (לכט) מנהל ג"ו. (לל) מנהל ג"ו. (ללא) מנהל ג"ו. (ללב) מנהל ג"ו. (ללג) מנהל ג"ו. (ללד) מנהל ג"ו. (ללה) מנהל ג"ו. (ללו) מנהל ג"ו. (ללז) מנהל ג"ו. (ללח) מנהל ג"ו. (ללט) מנהל ג"ו. (ללך) מנהל ג"ו. (ללךא) מנהל ג"ו. (ללךב) מנהל ג"ו. (ללךג) מנהל ג"ו. (ללךד) מנהל ג"ו. (ללכה) מנהל ג"ו. (ללכו) מנהל ג"ו. (ללכז) מנהל ג"ו. (ללכח) מנהל ג"ו. (ללכט) מנהל ג"ו. (ללל) מנהל ג"ו. (לללא) מנהל ג"ו. (לללב) מנהל ג"ו. (לללג) מנהל ג"ו. (לללד) מנהל ג"ו. (לללה) מנהל ג"ו. (לללו) מנהל ג"ו. (לללז) מנהל ג"ו. (לללח) מנהל ג"ו. (לללט) מנהל ג"ו. (לללך) מנהל ג"ו. (לללךא) מנהל ג"ו. (לללךב) מנהל ג"ו. (לללךג) מנהל ג"ו. (לללךד) מנהל ג"ו. (לללכה) מנהל ג"ו. (לללכו) מנהל ג"ו. (לללכז) מנהל ג"ו. (לללכח) מנהל ג"ו. (לללכט) מנהל ג"ו. (לללל) מנהל ג"ו. (ללללא) מנהל ג"ו. (ללללב) מנהל ג"ו. (ללללג) מנהל ג"ו. (ללללד) מנהל ג"ו. (ללללה) מנהל ג"ו. (ללללו) מנהל ג"ו. (ללללז) מנהל ג"ו. (ללללח) מנהל ג"ו. (ללללט) מנהל ג"ו. (ללללך) מנהל ג"ו. (ללללךא) מנהל ג"ו. (ללללךב) מנהל ג"ו. (ללללךג) מנהל ג"ו. (ללללךד) מנהל ג"ו. (ללללכה) מנהל ג"ו. (ללללכו) מנהל ג"ו. (ללללכז) מנהל ג"ו. (ללללכח) מנהל ג"ו. (ללללכט) מנהל ג"ו. (ללללל) מנהל ג"ו. (לללללא) מנהל ג"ו. (לללללב) מנהל ג"ו. (לללללג) מנהל ג"ו. (לללללד) מנהל ג"ו. (לללללה) מנהל ג"ו. (לללללו) מנהל ג"ו. (לללללז) מנהל ג"ו. (לללללח) מנהל ג"ו. (לללללט) מנהל ג"ו. (לללללך) מנהל ג"ו. (לללללךא) מנהל ג"ו. (לללללךב) מנהל ג"ו. (לללללךג) מנהל ג"ו. (לללללךד) מנהל ג"ו. (לללללכה) מנהל ג"ו. (לללללכו) מנהל ג"ו. (לללללכז) מנהל ג"ו. (לללללכח) מנהל ג"ו. (לללללכט) מנהל ג"ו. (לללללל) מנהל ג"ו. (ללללללא) מנהל ג"ו. (ללללללב) מנהל ג"ו. (ללללללג) מנהל ג"ו. (ללללללד) מנהל ג"ו. (ללללללה) מנהל ג"ו. (ללללללו) מנהל ג"ו. (ללללללז) מנהל ג"ו. (ללללללח) מנהל ג"ו. (ללללללט) מנהל ג"ו. (ללללללך) מנהל ג"ו. (ללללללךא) מנהל ג"ו. (ללללללךב) מנהל ג"ו. (ללללללךג) מנהל ג"ו. (ללללללךד) מנהל ג"ו. (ללללללכה) מנהל ג"ו. (ללללללכו) מנהל ג"ו. (ללללללכז) מנהל ג"ו. (ללללללכח) מנהל ג"ו. (ללללללכט) מנהל ג"ו. (ללללללל) מנהל ג"ו. (לללללללא) מנהל ג"ו. (לללללללב) מנהל ג"ו. (לללללללג) מנהל ג"ו. (לללללללד) מנהל ג"ו. (לללללללה) מנהל ג"ו. (לללללללו) מנהל ג"ו. (לללללללז) מנהל ג"ו. (לללללללח) מנהל ג"ו. (לללללללט) מנהל ג"ו. (לללללללך) מנהל ג"ו. (לללללללךא) מנהל ג"ו. (לללללללךב) מנהל ג"ו. (לללללללךג) מנהל ג"ו. (לללללללךד) מנהל ג"ו. (לללללללכה) מנהל ג"ו. (לללללללכו) מנהל ג"ו. (לללללללכז) מנהל ג"ו. (לללללללכח) מנהל ג"ו. (לללללללכט) מנהל ג"ו. (לללללללל) מנהל ג"ו. (ללללללללא) מנהל ג"ו. (ללללללללב) מנהל ג"ו. (ללללללללג) מנהל ג"ו. (ללללללללד) מנהל ג"ו. (ללללללללה) מנהל ג"ו. (ללללללללו) מנהל ג"ו. (ללללללללז) מנהל ג"ו. (ללללללללח) מנהל ג"ו. (ללללללללט) מנהל ג"ו. (ללללללללך) מנהל ג"ו. (ללללללללךא) מנהל ג"ו. (ללללללללךב) מנהל ג"ו. (ללללללללךג) מנהל ג"ו. (ללללללללךד) מנהל ג"ו. (ללללללללכה) מנהל ג"ו. (ללללללללכו) מנהל ג"ו. (ללללללללכז) מנהל ג"ו. (ללללללללכח) מנהל ג"ו. (ללללללללכט) מנהל ג"ו. (ללללללללל) מנהל ג"ו. (לללללללללא) מנהל ג"ו. (לללללללללב) מנהל ג"ו. (לללללללללג) מנהל ג"ו. (לללללללללד) מנהל ג"ו. (לללללללללה) מנהל ג"ו. (לללללללללו) מנהל ג"ו. (לללללללללז) מנהל ג"ו. (לללללללללח) מנהל ג"ו. (לללללללללט) מנהל ג"ו. (לללללללללך) מנהל ג"ו. (לללללללללךא) מנהל ג"ו. (לללללללללךב) מנהל ג"ו. (לללללללללךג) מנהל ג"ו. (לללללללללךד) מנהל ג"ו. (לללללללללכה) מנהל ג"ו. (לללללללללכו) מנהל ג"ו. (לללללללללכז) מנהל ג"ו. (לללללללללכח) מנהל ג"ו. (לללללללללכט) מנהל ג"ו. (לללללללללל) מנהל ג"ו. (ללללללללללא) מנהל ג"ו. (ללללללללללב) מנהל ג"ו. (ללללללללללג) מנהל ג"ו. (ללללללללללד) מנהל ג"ו. (ללללללללללה) מנהל ג"ו. (ללללללללללו) מנהל ג"ו. (ללללללללללז) מנהל ג"ו. (ללללללללללח) מנהל ג"ו. (ללללללללללט) מנהל ג"ו. (ללללללללללך) מנהל ג"ו. (ללללללללללךא) מנהל ג"ו. (ללללללללללךב) מנהל ג"ו. (ללללללללללךג) מנהל ג"ו. (ללללללללללךד) מנהל ג"ו. (ללללללללללכה) מנהל ג"ו. (ללללללללללכו) מנהל ג"ו. (ללללללללללכז) מנהל ג"ו. (ללללללללללכח) מנהל ג"ו. (ללללללללללכט) מנהל ג"ו. (ללללללללללל) מנהל ג"ו. (לללללללללללא) מנהל ג"ו. (לללללללללללב) מנהל ג"ו. (לללללללללללג) מנהל ג"ו. (לללללללללללד) מנהל ג"ו. (לללללללללללה) מנהל ג"ו. (לללללללללללו) מנהל ג"ו. (לללללללללללז) מנהל ג"ו. (לללללללללללח) מנהל ג"ו. (לללללללללללט) מנהל ג"ו. (לללללללללללך) מנהל ג"ו. (לללללללללללךא) מנהל ג"ו. (לללללללללללךב) מנהל ג"ו. (לללללללללללךג) מנהל ג"ו. (לללללללללללךד) מנהל ג"ו. (לללללללללללכה) מנהל ג"ו. (לללללללללללכו) מנהל ג"ו. (לללללללללללכז) מנהל ג"ו. (לללללללללללכח) מנהל ג"ו. (לללללללללללכט) מנהל ג"ו. (לללללללללללל) מנהל ג"ו. (ללללללללללללא) מנהל ג"ו. (ללללללללללללב) מנהל ג"ו. (ללללללללללללג) מנהל ג"ו. (ללללללללללללד) מנהל ג"ו. (ללללללללללללה) מנהל ג"ו. (ללללללללללללו) מנהל ג"ו. (ללללללללללללז) מנהל ג"ו. (ללללללללללללח) מנהל ג"ו. (ללללללללללללט) מנהל ג"ו. (ללללללללללללך) מנהל ג"ו. (ללללללללללללךא) מנהל ג"ו. (ללללללללללללךב) מנהל ג"ו. (ללללללללללללךג) מנהל ג"ו. (ללללללללללללךד) מנהל ג"ו. (ללללללללללללכה) מנהל ג"ו. (ללללללללללללכו) מנהל ג"ו. (ללללללללללללכז) מנהל ג"ו. (ללללללללללללכח) מנהל ג"ו. (ללללללללללללכט) מנהל ג"ו. (ללללללללללללל) מנהל ג"ו. (לללללללללללללא) מנהל ג"ו. (לללללללללללללב) מנהל ג"ו. (לללללללללללללג) מנהל ג"ו. (לללללללללללללד) מנהל ג"ו. (לללללללללללללה) מנהל ג"ו. (לללללללללללללו) מנהל ג"ו. (לללללללללללללז) מנהל ג"ו. (לללללללללללללח) מנהל ג"ו. (לללללללללללללט) מנהל ג"ו. (לללללללללללללך) מנהל ג"ו. (לללללללללללללךא) מנהל ג"ו. (לללללללללללללךב) מנהל ג"ו. (לללללללללללללךג) מנהל ג"ו. (לללללללללללללךד) מנהל ג"ו. (לללללללללללללכה) מנהל ג"ו. (לללללללללללללכו) מנהל ג"ו. (לללללללללללללכז) מנהל ג"ו. (לללללללללללללכח) מנהל ג"ו. (לללללללללללללכט) מנהל ג"ו. (לללללללללללללל) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללא) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללב) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללג) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללד) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללה) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללו) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללז) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללח) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללט) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללך) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללךא) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללךב) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללךג) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללךד) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללכה) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללכו) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללכז) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללכח) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללכט) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללל) מנהל ג"ו. (לללללללללללללללא) מנהל ג"ו. (לללללללללללללללב) מנהל ג"ו. (לללללללללללללללג) מנהל ג"ו. (לללללללללללללללד) מנהל ג"ו. (לללללללללללללללה) מנהל ג"ו. (לללללללללללללללו) מנהל ג"ו. (לללללללללללללללז) מנהל ג"ו. (לללללללללללללללח) מנהל ג"ו. (לללללללללללללללט) מנהל ג"ו. (לללללללללללללללך) מנהל ג"ו. (לללללללללללללללךא) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללללךב) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללללךג) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללללךד) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללללכה) מנהל ג"ו. (ללללללללללללללללכו) מנהל ג"ו. (ללללללללל

פְּרִשְׁת פְּקוּדֵי

פְּרָק לַח

בְּאֶמְרָם זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה: שְׁמָא תֵאמֵר אָבֹד
 סִבְרָם וּבְטַל סִפּוּיָן, תִּלְמוּד לומר "עֲצִי
 שְׁטִים עֲמָרִים" (לעיל כו, טו), שְׁעוּמָדִים
 לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים¹⁰ (יומא עב, א),
 וְגַם-כֵּן לֹא נֶפֶל דְּבַר מֵהֶם בְּיַד הָאוֹיְבִים¹¹,
 עַל הַפֶּךָ מֵה שֶׁקָּרָה לְמִקְדָּשׁ שְׁלֵמָה וְכִלְיוֹ,
 כְּמִבְּאֵר בְּחֶרֶב בֵּית רֵאשׁוֹן, עַל-יְדֵי
 נְבוּזַרְאֲדָן, שְׁלֹא נִזְכַּר שֵׁם דְּבַר מַעֲנִיגֵי מִשְׁכַּן
 מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם (דברי-הימים ב לו,
 ז ו'יח). מִשְׁכַּן הָעֵדוּת. סֵפֶר מַעֲלוֹת זֶה
 הַמִּשְׁכָּן, שֶׁבְּשִׁבְלֵם הָיָה רֵאשׁוֹי לְהִיּוֹת נִצְחִי

(כא) אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן. כָּל אֶחָד מִחֻלְקֵי
 הַמִּשְׁכָּן הַפְּתוּכִים לְמַעַלָּה (פרשת
 ויקהל) הֵם אוֹתָם הַפְּקוּדִים שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם
 "וּבְשִׁמוֹת תִּפְקְדוּ אֶת כָּלִי מִשְׁמֶרֶת
 מִשָּׂאִם⁶... בְּיַד אִיתְמַר" (במדבר ד, לבי'ג).
 וְזֶה פִי כָּל אֶחָד מֵהֶם⁷ הָיָה רֵאשׁוֹי לְהִיּוֹת
 נֶחֱשֵׁב וּלְהִקְרָא בְּשֵׁם בְּאֶשֶׁר הוּא זֶה הַפְּרָטִי,
 לֹא בְּלִבְד בְּאֶשֶׁר הוּא מִזֶּה הַמִּין⁸, וְכָל-שְׁכֵן
 שֶׁצָּדַק זֶה עַל כָּל אֶחָד מִכָּלִי הַקְּדָשׁ אֲשֶׁר
 בְּמִשָּׂא בְּנֵי קֹהַת⁹. וְלִזֶּה^{9א} לֹא נִפְסְדוּ,

פרשת פקודי

19/07/2018תחנ

פרק לח

כא

ארון, שולחן, מנורה וכדו'), הראשונים אצל
 גרשון ומררי והאחרונים אצל קהת. 7. מן הכלים
 עליהם הופקדו איתמר דהיינו הכלים שבטיפול
 בני גרשון ומררי (במדבר ד). 8. כפירוש רבינו
 לעיל ריש פרשת שמות (א,א). ועיין במדבר רבה
 ג,יא: ראה כמה חביבין הלויים שנתעסק הקב"ה
 בכל משפחות שלהם למנות שמותם... 9. "כי
 עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו" (במדבר ז,ט).
 וזאת משום ש"זאח עבודת בני קהת באהל מועד
 - קודש הקדשים" (שם ד,ד). רש"י שם: קדש
 הקדשים - המקודש שבכולן הארון והשולחן
 והמנורה והמזבחות והפרוכת וכלי שרת. 9א.
 מכיון שהיה לכל כלי "שם פרטי" מיוחד. 10.
 הרי שהמשכן שעשה משה עם בצלאל הגיע
 לדרגת הנצח, ולהלן יבאר רבינו (אחרי שייכיח
 כי אמנם נצחי הוא) מה היו המרכיבים המיוחדים
 והייחודיים אשר הביאו לידי דרגה זאת. 11.
 כאשר אצל האויבים יכול היה להישאר שלם,
 עד אשר יחזור למקומו. כלומר, לא רק נצח אלא
 שלימות מפגיעה של הימצאות בידי טמאים.

6. ואמנם קשה מה ענין "שמות" אצל חלקי
 כלי המשכן, הרי משפחות גרשון, קהת ומררי
 היו מופקדות כל אחת על 'כלים' מסוימים, והיה
 איפוא מקום לכתוב 'וככלי משמרת משאם
 תפקדם', כלומר, תפקיד כל אחד על הכלים
 השייכים לו. בעוד רש"י ורמב"ן מפרשים "פקודי"
 מלשון מנין (כגון 'וכסף פקודי העדה'), רואה
 רבינו בלשון "פקודי" התייחסות ישירה אל הכתוב
 במדבר 'ובשמות תפקדו', כלומר, זוהי פקידה
 שיש עמה שם, ומכאן לשיטת רבינו (שכבר
 ראינוה ריש פרשת שמות ולפני כן בפרשת ויגש)
 אודות המושג "שם". אחרי שקבע שהכלים
 שבטיפולו של איתמר (בני גרשון ומררי) היו
 בדרגה הזאת, קשה לו מדוע ייגרע חלקם של
 הכלים שבטיפול אלעזר (בני קהת). ועל זה משיב
 בקל וחומר, כמבואר להלן. יש להבחין היטב
 בין 'חלקי המשכן' (כגון היריעות, קרשים, עמודים
 וכדו') ובין 'כלי המשכן' או 'כלי הקודש' (כגון

המלאכה בו מצור¹⁷, אף-על-פי ששרתה
בו שכינה נפסדו חלקיו¹⁸, והצרך לחזק
את בִּדְק הַבֵּית (מלכים-ב כב, ה-ו), ונפל
בסוף הפל ביד אויבים. אבל בית שני שלא
היה בו גם אחד מכל אלה התנאים, לא
שרתה בו שכינה¹⁹, ונפל ביד אויבים, כי
אמנם בית שני לא היה "משכן העדת",
שלא היו בו לוחות העדות²⁰, ולא פקד
פי אם על-פי פרש²¹ (עזרא א, א-ג), ולא
היו שם בני לוי²², כמו שהעיד עזרא

ושלא לפל ביד אויבים: ראשונה, שהיה
"משכן העדת", שהיו בו לוחות העדות¹².
ב', אשר פקד על פי משה¹³. ג', שהיתה
עבדת הלויים ביד איתמר. כי אמנם משמרת
כל חלקי המשכן ביד איתמר היתה¹⁴. ד,
ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה
עשה. שהיו ראשי אמני מלאכת המשכן
וכליו, מיחסים וצדיקים שבדור¹⁵, ובכך
שרתה שכינה במעשי ידיהם, ולא נפל ביד
אויבים¹⁶. אבל מקדש שלמה שהיו עובדי

החכמה

וימלא את החכמה ואת התבונה ואת הדעת לעשות
כל מלאכה בנחושת, ויבא אל המלך שלמה ויעש
את כל מלאכתו. וברש"י ד"ה וימלא את החכמה
ואת התבונה ואת הדעת: שלושה 'כלי אומנות'
שהעולם נברא בהם, שנאמר "בחכמה יסד ארץ,
כונן שמים כתבונה, בדעתו תהומות נבקעו" (משלי
ג, כ) - בשלשתם נבנה הבית (עכ"ל). ומבאר
הרד"ק ד"ה חרש נחושת: ...ובדברי הימים אומר
"יודע לעשות בזהב ובכסף ובנחושת ובברזל"
וגו' (דברי הימים-ב ב, ו) שמה ספר כל האומניות
שהיה לו... (עכ"ל). 'עובדי מלאכה מצור' לעומת
'צדיקים שבדור'.¹⁸ כלומר, השכינה שרתה
במקדש באופן כללי, כאשר חירם נתברך בשלוש
התכונות הדרושות לעשיית המשכן, אותן מצינו
אצל בצלאל, וכשם שמצינו אותן אצל הש"י
בבריאת העולם (וכשם שמצינו אותן אצל שלמה
עצמו ואצל מלך המשיח ובהקמת בית שלישי -
עיין רבינו בחיי ריש פרשת תרומה כה, ב ד"ה
ויקחו לי תרומה וכו'). אולם על 'חלקי המקדש'
לא חל דין הנצחיות עקב זה שחלקי המקדש לא
נעשו אף הם על ידי 'צדיקים שבדור'. כלומר
המצב בבית ראשון - שהוא 'המשכן' השני -
היה של השריית השכינה ללא נצחיות.¹⁹ כלומר,
לא רק בלי נצחיות אלא גם ללא השראת שכינה.
²⁰ כשיטת רבינו בפירוש "עדות" (ולא כשיטת
רש"י), עיין הערה 5 לעיל.²¹ לעומת "אשר
פוקד על פי משה".²² כמו איתמר הממונה
על גרשון ומררי ואלעזר הממונה על קהת.

¹². וכן דעת הראב"ע, שלא כרש"י "משכן
העדות": עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על
מעשה העגל... (עכ"ל). אבל בזה לבד לא סגי,
שהרי לוחות העדות היו גם בבית שבנה שלמה.
¹³. וכל אשר עשה משה עשה בדרגת נצח, החל
בקבלת תורה ומסירתה לישראל (עליה באה
ההבטחה "כי לא תישכח מפי זרעו" - דברים
לא, כא), וכלה באי הכנסתו את ישראל לארץ
ישראל, על מנת לאפשר את הגלותם משם ולשפוך
את כעסו על עצים ואבנים (עיין פירוש רבינו
דברים א, לז וריש פרשת ואתחנן).¹⁴ עיין הערה
6 שמדובר כאן על חלקי המשכן, שהם המרכיבים
את גוף המשכן, דהיינו העמודים והיריעות וכו'.
אלו היו ביד איתמר שהיה ממונה על משא בני
גרשון ומררי. וסתם רבינו ולא פירש מה הייחודיות
באיתמר בענין הנצח. ועיין בהמשך הקטע: 'ולא
היו שם בני לוי'.¹⁵ "ראו קרא ה' בשם
בצלאל.... וימלא אותו רוח א-להים בחכמה ובדעת
ובכל מלאכה" (שמות לה, ל-לא). ויודע היה
בצלאל לצרף את האותיות בהן נבראו שמים
וארץ. את היחוס שלו רואים בכך שקוראים אותו
בשמו המלא "בן אורי בן חור" ולא סתם בצלאל.
¹⁶. מאחר ו'צדיקים שבדור' עסקו ב'חלקי
המשכן', שרתה בו שכינה, ובמקום ששכינה שורה,
אין כוח ביד האויבים לשלוט. אפילו בהישאר
'חלקי המשכן' שלימים (עיין הערה 6 למעלה).
¹⁷. מלכים-א ז, גייד. וישלח המלך שלמה ויקח
את חירם מצר... ואביו איש צורי חורש נחושת

להשרות השכינה בישראל, אבל רוצה ה' את יראיו ומעשיהם לשכנו בתוכם²⁶.

פרק לט

(א) בגדי שרד. בגדים שלא היתה להם שום תמונה מגבלת¹ וידועה זולתי המציר בשרד², כמספיק לכסות הכלים³.

(ג) וירקעו את פחי הזהב. המתנדבים⁴ שהתנדבו הזהב לבגדי כהנה רקעו פחים⁵ להיותם מוכנים שייעשו האמנין מהם פתילים⁶. וקצץ פתילם. האמן קצץ פתילים מאותם הפחים המרקעים שהתנדבו.

(ה) פאשר צנה ה' את משה. בכל עשיה

באמרו: "ואבינה בעם ובפנהים, ומבני לוי לא מצאתי שם" (שם ח, טו), ומן המתעסקים בבנינו היו צידונים וצורים²³, כמבאר בספר עזרא²⁴ (ג, ז).

(כד) כל הזהב²⁵. העיד על קצבת הזהב והפסף והנחשת שנכנסה במלאכת המשפן, שהיה דבר מועט מאד בערך אל העשר שהיה בבית ראשון, כמבאר בספר מלכים (מלכים-א ו, כלה. ז, מח-ג), ויותר ממנו העשר שהיה בבנין הורדוס. ועם כל זה יותר התמיד מראה כבוד ה' במשפן של משה ממה שהתמיד במקדש ראשון, ולא נראה כלל במקדש שני. ובזה הורה שלא קצבת העשר וגדל הבנין יהיו סבה

23. ואף אחד לא היה ממונה עליהם שהיה מחונן 'בחכמה בתבונה ודעת'. 24. הרי שבהתאם להימצאותם של ארבעת המרכיבים המנויים לעיל, כך תיקבע מידת השראת השכינה במקום ומידת נצחיותו.

כד

25. יש לראות בפירוש רבינו לפסוק זה מעין השלמה לפירושו לפסוקים כא-כב העוסקים בנצחיות מלאכת המשכן לעומת בית ראשון ובית שני. 26. והשוה עם פירוש רבינו סוף פרשת יתרו, שלפני חטא העגל היתה דרגה עוד יותר גבוהה שדי היה מזבח אדמה וכו' (עיין פירושו לפרק כ פסוקים יט-כג). כל הפירוש הארוך של רבינו (שלא כדרכו) בפסוקים כא-כד נועד להוביל אל המסקנה ('ובזה הורה') בדבר קנה המידה להשראת השכינה בישראל מחד גיסא, וחוסר המתאם המוחלט בין ההשקעה הגשמית ובין התוצאה הרוחנית.

פרק לט

א

1. הם הציורים שבשני צדי הבד מקבילים ('מוגבלת') אחד לשני. 2. בכד עצמו כחלק מן האריג, דהיינו בלי מלאכת האומנות המיוחדת שלפיה ציירו משני צדי הבד ציורים מקבילים אחד לשני. 3. על פי שיטת רש"י בפסוקו ש"בגדי השרד" לא היו חלק מבגדי הכהונה. ועיין גם רש"י לעיל לא. נראה שרבינו מפרש שלא רק שלא היתה בכד הזה מראית הציור המיוחדת, אלא גם 'להם' לא היתה כל צורה (כמו צורת המעיל והאפוד וכדו').

ג

4. לשון רבים מוסב על "וירקעו". 5. מקצוע שלא דרש מומחיות יתירא (לרדד מן הזהב טסים דקים). 6. עבודה שדרשה מומחיות מיוחדת, ולכן "וקצץ" בלשון יחיד, וכזה מכואר המעבר מל' רבים לל' יחיד שהיה קשה לרבינו בכתוב.

ותשלם אמר הקב"ה עלי לשלם לו מה שילם לו הקב"ה הנוכת בית השמונאי (כ). אף שלמה נמר מלאכת המקדש כחודש מרחשון (מלכים א' ו') ובשנה א' אחת עשרה בירה בול בלה הבית. כהו בירה בול (לד) בירה שחביא הקב"ה את המכול (לה) ונעשה נעול (לו) שנים עשר חודש והיו הכל ב' מלמלאין על שלמה לומר לא (לז) בנה של בת שבע ואז היאך הקב"ה משרה שכינתו לתוך מעשה ידיו (נג) בית המקדש והאלהים י' שחשב לערב שמחת בית המקדש בחודש שנוולד בו אברהם בירה האיתנים זה חודש תשרי ולמה הוא קורא ירח האיתנים החודש שנוולד בו אברהם שנאמר (תהלים ס"ע) משכיל לאיתן האזרחי. וכל אותם שנים עשר חודש שנעשה נעול אע"פ שהיתה כל מלאכת המקדש נמורה הואיל והיה נעול כמי שלא עשה בה כלום כיון שנפתח בהודש המועדות זהקריב הקרבנות וירדה האש. אמר הקב"ה עכשיו שלמה המלאכה ותשלם כל המלאכה [מ] והפסיד מרחשון (לח) לאו. אמר הקב"ה עלי לשלם לו [ה] ותשלם כל המלאכה :

ז ד"א (מלכים א' ז') ותשלם כל המלאכה המלאכה אין כתיב כאן (נד) אלא כל המלאכה. מלאכת ששת ימי בראשית (בראשית ז') מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות ועשה אין כתיב כאן אלא לעשות עדיין יש (לט) מלאכה אחרת. כיון שבא שלמה ובנה בית המקדש אמר הקב"ה עכשיו שלמה מלאכת השמים וארץ. ותשלם כל המלאכה לכך נקרא שלמה שהשלים הקב"ה מלאכת ששת ימי בראשית לתוך מעשי ידיו :

ז דבר אחר ותשלם ותהי שלום כל האומנים שהיו בונים לא מת אחד מהם ולא חלה אחד מהם [ו] (כה) לא (ם) מגרופות ולא קורדום לא חש עינו ולא [ז] נפסקה (סא) (י' אזורי ה) מנעלו (מב) ולא נפסק (כו) כלי [ס] המלהמה י' ולא בלו (מג) ולא נשבר אחד מהם (ז) [יא] לא כך ותהי שלום כל המלאכה. ואם תמיה את אמר רבי אלעזר לכבודו של בשר ודם כך נעשה (כה) כל מצרים שעלה עם יעקב יב' לקבורתן עליו עם יוסף (בראשית נ"ז) [ט] ויעל יוסף וגו' (מד) לא נפסק יג' של אחד מהם ועל בנין של הקב"ה את תמיה שנעשה כן. דבר אחר ותשלם כל המלאכה כיון שהשליכו האומנים

את ^{ההמשכה} (נוסחה הגרא"י א) האחת. ב' מלמלין. ג' חיבת ביהמ"ק ליהא. ד' חשב. ה' הוי ותשלם. ו' ולא נשבר. ז' נפתח במקום נפסקה. ח' ולא ניתק שרוך מנעלו. ט' המלאכה במקום המלחמה. י' ג"י ולא כד' ומכסה. יא' לפיכך ותשלם ותהי כו'. יב' לקבורתו עם ותיבת עלי' ליהא. יג' אזור או מנעל של :

זרע אפרים

אזר"ך להניח כמ"ט כהן. ומ"ט כהן והפסיד מרחשון אמר הקב"ה עלי לשלם לו בילקוט איתא פסיד ההב"ה לשלם לו פ"ט : (י) לא נפתח אזורו כו' הגכהי בפגים פפ"י המקרא בישעיה ס' והנה מכרה קל יבא עו'. ולא נפתח אזור הללו ולא ניתק שרוך נעלו. וכן לקמן גבי מצרים שהיה דרכם לנהש בכך לשזב מהדרך בשאירע אחד מסימנים הללו וכמ"ס בביאור וזילקוט פס איתא ולא נפסק אחד מהם ואין לו מוכין וממליכן

ביאו

(לד) צורה ססביא כר"א לחמר שהמבול סתמיל לירד במרחשון כדאיתא בר"ס : (לה) ונעשו נעול נעלו דלתהיו ועמד כך : (לו) שנים עשר חודש חז"פ שאינס שנים עשר חודש בשליפות שפרי נגמר בחשון ונפתח בשפרי מ"מ כיון שנכנס מקלסון לתוך חודש ס"ז י"ב חודש קרי' ליה : (לז) כנס של בת שבע שאף שכל היואל למלחמת צים דוד גט כריתוח כותב לאחסו וכשמת אורי' הוס גרושה למסרע הסיא שעתא שצא עליה דוד הוס עדיין לא הפסיד : (לט) מלאכה אחרת מלאכה בית המקדש כשצילו חכלית הצריחה כדלמריקן צסוכה ד' מ"ט צרהשית צרה שיה (הס היסודות) של צהמ"ק משעת ימי צרהשית צרה : (ם) מגרופית יצורפין צו טיט לבנין : (מא) נפתח אזורו כו' וכן דרך פוסקי המלאכה שלטעמים מחמת כובד יי"ג. האזור נפתח מעלמו : (מב) ולא נפסק כלי המלאכה בשעה שהס עסוקין צמלאכה : (מג) ולא נשבר אחד מהם. כלומר אחד מן כלי המלאכה לא נשבר בדרך פראי אף שלא בשפת המלאכה : (מד) לא נפסק כו' משמע ליה מדכתיב וישב יוסף מזרימה הוא ואחיו וכל העולים אהו לקבור את הציז אחרי קברו כו' דמרמז לנו שכל העולים לא אירע לאחד מהם פוס דבר רע בדרך שהי' דרכם לנחש

פירוש הרד"ל

פ"י צ"ר פס פ"ט : [מ] הפסיד מרחשון כו' עלי לשלם לו בילקוט מלכים הלשון וכן מרחשון עמיד הקב"ה לשלם לו : [ט] ויעל יוסף וגו' לא נפתח אזורו של [ט] המלחמה. ז' מלאכה ילקוט פס : (ם) פ"ג אחד

הנהרות ופ"י מהרז"ו וזה אלל המשק : (כ) שסא ג"כ ככ"ס כסליו : (כג) כסמ"ק אולי צ"ל לפון צים המקדש מעשי ידיו וזילקוט ליהא פיקס ציסמ"ק : (כד) ילקוט מלכים א' ח' : (כה) מגרופית. ז"ל לא נשבר מגרופים ילקוט פס וככח פס כד' בילקוט פ"י כלי טייט : פס. לך. ולא גרסי' ולא ילקוט פס : (כז) כל מצרי שטעל

יהא רעוא דתזרע ולא תחצד. עוללות אפרים מאמר שלד.

ליקוטים

יהא רעוא דתזרע ולא תחצד וכו'. ראשונים שאלו אשר היו תמהים מה זה היה לרבנן קדישי לפתוח בסדר ברכות כי האי גוונא דהפשט קלה הוא ופירש הגאון מהר"ם מפאדובה ז"ל כי הם מרוב הענוה סברי דהם אינם ראויים לברכו דיש לו אב רשב"י הוא הקדוש וברכתו ברכה, והם אינם ראויים לברכו, ומ"מ אנו השיבו ריקם אינו משרות דרך ארץ, ומה גם דאמרו רז"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, לזה נתחכמו ור"ל הברכה בלשון קלה כדי שאביו יפרש הדברים בלשון ברכה ואז יחולו הברכות ככפלים אם מצדם שכונתם לטובה ואם מצד אביו שיברך הברכות בפירושו זהו חורף דבריו ז"ל. ואפשר לומר דרך דרש רמזו דמ"ש רשב"י אנשים של צורה הם כונתו שהם קדושים ובכח תורתם עשו החומר צורה, כי כן צורה בגימטריא אש דעל ידי אש דת שלטו ביצר גימטריא ש' דהתורה אש מבטלת יצר גימטריא ש' בכח אש התורה יתר א' על יצר לבטלו. וז"ש אנשים של צורה הם. והם עשו בחכמה לומר לשון טהום שכולל ברכות גופניות ונפשיות. ורשב"י לבנו קמן פירש לו בדרך יבחר באותה שעה ברכות גופניות. ואולם כולל הלשון גם ברכות נפשיות. תזרע ולא תחצד, שה' ברחמיו זורע התורה והמצות כמשז"ל (פאה פ"א מ"א) וז"ש תזרע ולא תחצד שלא יהיה כונתך לאכול פירות כי אם שלא על מנת לקבל פרס בשום צד. תעול ולא תפוק, שהתורה והמצות יכנסו

דתזרע ולא תחצד וכו'. מהאי ליטנא שא"ל לאצוה לא מיצטעא דצרוכי לא צירכן אצל זעורי זערין וכו' ולא קאמר לא צירכן אצל קללוגי כמ"ש זלק [נמדנר כג] גס קוצ לא תקצנו גם צרך לא תצרכנו נראה שגם הוא לא חשדן שהיו מקללים אותו וזודאי יש להם כוונה אחרת בזה אצל כיון שלא הצין כוונת דצריהם קאמר דלעורי זעורין בזה שלפי דצריהם לא הצנתי מהם שום צרכה וזע"פ שהם זלשון קללה כוונתם לטובנה ולצרכה כעין שאמרו"ל צפרק חלק [סנהדרין קה:] טובנה קללה שקלל אחיה השלוני מצרכה צצירך זלעם הרשע את ישראל וכו' דהכל הולך אחר הכוונה והם עשו כן למדודי לידע אם יצין כוונת דצריהם שכוונו לצרכה דלכך זיער עזמנו שלא הצין כוונת דצריהם וכה"ג ז"ל לעיל שא"ל ולא אפטריתו מיני צאורמא שאמר להם כן למדודי שהרי הוא למדס דצריך ליפטר ממנו פעס אחרת ושמעתי עוד בזה

תעיייל ולא תיפוק. משמע ליה צסמורה תעיייל ולא תיפוק שמציא סמורה ולא תמכרנה: תיפוק ולא תעיייל. הוה משמע ליה תוציא פרקמטיא ולא תשוצ אלך: תעיייל בלתא. שדרך כלה שהולכת אצל הצעל: ולא תפיק. דלא לימות צנך דהדרי נפקי מינך והדרי לצי נשייהו: ליחרוב ביתך. יתרב קצרך כלומר שמחיה לאורך ימים ולא תנא לקצר: זלתיב אושפיזך. צית שאתה דר צו שמחיה ותעמוד צמוכו: דהאי עלמא אושפיזא הוא. כלכסניות שקופו למות: וזהוהא עלמא ביתא. קצר הוי צית שעומד שס לעולם: דכתיב קרבם בתימו לעולם. צרשטיס כתיב כולם ימותו ויצאו צקצר שהוא ציתס לעולם: שתא חדתא. קרי שנה ראשונה של נישואין דכתיב

יהא רעוא דתזרע ולא תחצד, תעיייל ולא תפיק, תפיק ולא תעיייל, ליחרוב ביתך ולתיב אושפיזך, לבלבל פתורך, ולא תחזי לשמא חדתא. פי אַתָּא לְגַבִּי אַבוּהַ, אָמַר לִיה: לָא מִבְּעִינָא בְּרוּכִי - דְּלָא בְּרָכָן, אֲלָא צַעוּרִי צַערוּ לִי! אָמַר לִיה: מָאי אָמַרוּ לָךְ? אָמַר לִיה: הֲכִי וְהֲכִי [אָמַרוּ לִי]. אָמַר לִיה: הֲנָךְ פְּלָהוּ - בְּרָכְתָּא נִינְהוּ: דְּתִזְרַע וְלָא תִחְצַד' - תוּלִיד בְּנִין וְלָא לִימוּתוּ. 'תְּעִיִּיל וְלָא תִפִּיק' - תְּעִיִּיל בְּלִתָּא וְלָא לִימוּתוּ בְּנָךְ (וְלִיִּסְקָן לְבִי נְשִׂייהו) [דְּלִיִּפְקָן]. 'תִּפִּיק וְלָא תְּעִיִּיל' - תִּפִּיק בְּנִתְךָ וְלָא לִימוּתוּ גְבַרְיֵיהוּ, וְלָא לִיהִדְרָן לְוַתְיָךְ.

'ליחרוב ביתך ולתיב אושפיזך' - דהאי עלמא אושפיזא, וזהוהא עלמא ביתא, דכתיב (תהלים מט) "קרבם בתימו לעולם", אל תקרי "קרבם" אלא "קברם". 'לבלבל פתורך' - בבני ובבנתא. 'ולא תחזי שמא חדתא' - דלא תמות אתתך ולא תנסיב [אנתתא] אחריתא. שעשו כן כדי שיצא לאצו ויפרש לו כוונתם לצרכה ומחול הצרכה עליו גם מאצו והוא דמוק קצת דא"כ מהיכא הוה פסיקא להו דהוא לא יצין כוונת דצריהם ואצו יצין ודו"ק: תעיייל ולא תפוק תעיייל בלתא ולא לימותו בנד וכו'. דלא לימותו צנך הוה זללל תזרע ולא תחצד וי"ל דהוסף זללל זה תעיייל בלתא ולא ליפקון צגט: וזהוהא עלמא ביתא וכו'. דהאי עלמא דירת עראי כעין אושפיזא וההוא עלמא דירת קצב כעין צית ודומיא דהכי שנינו [אנות פ"ד מט"ו]

עיון יעקב

כוונתם וק"ל וכן שמעתי מפי מ"ו הרב מוהר"ר הלמן זצ"ל שזה היה כוונת יוסף שאחר שסיים אביו הברכה אמר לא כן אבי כדי שיתברך שתי פעמים. ועוד נ"ל הטעם שאמרו בלשון נסתר לפי שנעשה הברכה במותב תלתא וכל מלתא דמתאמרי באפי תלתא לית ביה משום ליטנא בישא דהוא דבר מפורסם והמברך רעהו בקול גדול קללה תחשב כדאיתא בבלעם לכך אמרו בלשון נסתר: יהא רעוא דתזרע. הא דברכו בבנים כדאיתא בתענית דף ה' אילן במה אברכך עיין שם:

א"ל יהא רעוא דתזרע ולא תחצד. הא דאמר כן בלשון קללה ולא פרושו דבריהם להדיא כתבו מקצת מפרשים בשם מהר"ם פאדו"ה [הובאה בילקוט יהושע רמז כ"ו דפוס וויניציא] שעשו כן כדי שיבא לאביו ויפרש אביו הברכה ויתברכו גם מאביו ויהיה הברכה כפלים ומהרש"א כתב שהוא קצת דוחק דא"כ מהיכא הוה פסקי ליה דהוא לא יבין כוונת דבריהם שכוונו לברכה ואביו יבין ובאמת אי משום הא לא תברא דגם אם יבין כוונת דבריהם מ"מ יאמר לאביו שיפרשו כדי שיתברך גם מפי אביו כפי

הרי"ף

יהא רעוא דתזרע ולא תחצד וכו'. יש מפרשים דברכוהו בהאי ליטנא כדי לחלוק כבוד לרשב"י שהוא יחזור לפרש לשון הברכה ותהיה נקראת הברכה משמו של רשב"י וי"מ כדי שיתברכו הנערים פעמיים האחד מפייהם והשנית מפי הרשב"י ז"ל:

עין יוסף

הבנתי מהם שום ברכה. ובאמת עשו כן לטובתו כדכתב הנור הקודש דלפעמים בשעה שמברך אדם לחברו המדת הדין שומע ויתחיל לקטרג לבעל הברכה. ומחשבה שבלב אין המלאך יודע. לכן הזכיר בלשון

אלא צעורי צערו. הא דלא קאמר אבל קללוגי. נראה שגם הוא לא חשדן שהיו מקללים אותו. ובוודאי יש להם כוונה אחרת בזה. אבל כיון שלא הביין כוונת דבריהם קאמר צעורי צעורן בזה שלפי דבריהם לא

בגמ': איבער' ליי לשוירי פורתא וכו'.

[דמטעם הק"ו לבדו לא היו מתירים לאכול, דהא אית ליי פירכא וכדאי' בגמ' שם שבגלל הפירכא דאגו, וכ"כ הרלב"ג במלכים א' (ח' ס"ה) שזה היה הוראת שעה ע"י נביאים שהיו שם (ומסתמא מתחילה עשו ק"ו ואח"כ בא להם הדיבור, והם דאגו דילמא הק"ו יש לו פירכא, אלא שע"י שעשו הק"ו בא להם הדיבור דברוך שאדם הולך בה מוליכין אותו, וכדאיתא בכה"ג בתוס' שבת פ"ז ע"א ד"ה ואתה.)] וא"כ אונסא כמאן דעביד.

ואפילו אם בעלמא האוכל ביוה"כ אינו כשר לעבודה, הכא כיון שעל פי נביא מוחזק לא היו חייבים לצום, שפיר הי' הכה"ג כשר לעבודה, דרמי לצמו אם היו חייבים (ואילו הי' ההיתר רק מכח ק"ו הי' אפשר לדון דאונס חולי דמי לזה.)

ול"מ"ש הריטב"א בחולין (דף קא) באונס שמצא שלא עשו יוה"כ כעבור שלא קידשו החודש [שם אמרינן בגמ' דבזמן שמדא לא עשו יו"כ בזמנו. וכ' הריטב"א וז"ל, הק' בתוס' איך אפשר שיבטלו יו"כ בשעת גזירה הא בשעת גזירה אפילו אערקתא דמסאני יהרג ואל יעבור וכו', ונ"ל דהא לא קשיא דקידוש חדשים דבי"ד עשה הוא ועל עשה יעבור ואל יהרג וכו', ואפשר דהכי גזרו אוה"ע לבי"ד שלא לקדשו דאין כאן יו"כ], גם בימי שלמה הי' כן, שלא קידשו אז החודש. [היינו דמכח הק"ו דחינוך המקדש דחי ליוה"כ לא קידשו החודש, וממילא לא היה יו"כ (ובאמת גם לא הקריבו קרבנות יו"כ ומ"ש בפסקי תשובה דמשמע בגמ' שהקריבו, איני יודע למה כונתו), ואין להק' הא כ' ברכה"ב (ז' ט') ויעשו ביום השמיני עצרת וגו' והחג שבעת ימים ואם לא קידשו החודש איך הי' אז סוכות ושמ"ע, די"ל שאחר יוה"כ קידשו החודש למפרע וכדעת הרמב"ם סופ"ג מהל' קדה"ח.]

אך דברי הריטב"א תמוהים, [דהא קיימ"ל בר"ה כ"ד א' דאם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו שמים]. עכ"ד.

(ההגהות בסוגרים המרובעות הם מהעורך הגאון ר' צבי אברמוביץ שליט"א)

★★

בשו"ת חסדי אבות להגאון מקוטנא ז"ל (סי' ב') הביא שהגאון ר' יהודה לייב פיינ מסלאנים ז"ל הקשה לו בדברי הגמ' כאן מדוע לא חשבה הגמ' כאן הא דעבר שלמה

כתב בתשובת מהר"ם מינץ (סי' קי"ז) דכשבאין לסוף מסכתא, ישייר מעט בסוף עד שעת הכושר, יומא דראוי לתקן בו סעודה, והובאו דבריו בש"ך יו"ד (סי' רמ"ו ס"ק כ"ז), והאחרונים הביאו סמוכין לדבריו מהגמ' אצלינו דאיתא איבעי ליה לשוירי פורתא ע"ש, אמנם כתב באליה רבה (סי' תקנ"א ס"ק כ"ו) גבי סעודת סיום בהימים שבין ר"ח אב ות"ב וז"ל: ומזה יש ללמוד נמי לסיום מסכתא שאם לא נודמן בלימודו הסיום לא ימהר או לאחר משום כך, ואם לא היה עושה סעודה בשאר ימים אפשר דלא יעשנה נמי עתה אבל כשנודמן כראוי מותרין לאכול אף אותן שלא למדו עמהם עכ"ל.

וראה בכף החיים (סי' תקנ"א אות קס"א) אחר שמעתיק דברי האלי' רבה הנ"ל, הביא מספר פתחי עולם שכתב דיש להביא ראיה דמותו לשייר הסוף מס' כדי לעשות הסיום בזמן מאוחר מהא דמו"ק (ט' ע"א) איבעי ליה לשוירי פורתא ע"ש, וכ"כ כבר בשו"ת ארי' דבי עילאי להביא רא' מסוגיא דידן דמותו לשייר סיום מסכתא לעשותו בתשעת הימים.

★★

וכותב בספר מנהג ישראל תורה (סי' תקנ"א): נראה מזה דדעתו, דאם מותר בשאר ימים לשייר פורתא לזמן המוכשר אז מותר גם בהימים שבין ר"ח אב ות"ב לעשות כן, ע"ש עוד שהאריך בזה והביא כמה דעות בענין.

★★

בגמ': אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכיפורים וכו'. מאי דרוש, אמרו ק"ו וכו'.

בספר פסקי תשובה (סי' רצ"ד) דן אם כה"ג שהוכרח לאכול ביוה"כ הי' כשר לעבודה, והביא הגמ' במו"ק ט' א' דבחינוך מקדש ראשון היו אוכלים ושותים ביוה"כ מק"ו ומה משכן וכו' דוחה שבת דאיסור סקילה מקדש וכו' לא כ"ש, ובכ"ז נראה שם שעבדו ביוה"כ, וסיים שם ששוב שמע בזה דברים בשם אדמו"ר זצ"ל מגור בעל ה"אמרי אמת".

ובמכתבי תורה (סי' ג) כתב לו אדמו"ר זצ"ל:

לא אזכור במה שכתב שאמרתי בענין חינוך ביהמ"ק בימי שלמה שלא עשו יוה"כ"פ, כודאי הי' עפ"י נביא מוחזק

אחד משא"כ מלאכה דהותר בכל שנה, מ"מ לא מסתבר כלל, דסוף סוף הותר מכללו מיקרי, דמה שלא הותרה רק פ"א ה"ט משום דלא הוצרכו בכך לדחות יוה"כ מפני זה רק אז, אבל אם ה"י נצרכין לחינוך בהמ"ק בכל שנה שפיר ה"י מותר ג"כ בכל שנה, ועכ"פ הרי חזינן דיש מקום לדחות מצות עינוי ג"כ אצל גבוה מק"ו, וק"ו דאורייתא הוא כנודע.

אמנם י"ל דכוונת הש"ס דעכ"פ לא מצינו בפירוש שהותרה עינוי מכללו והרי חזינן דישאל היו באמת דואגים ע"ז עד שיצאה ב"ק שכולם מזומנים לחיי עוה"ב כדאי בש"ס שם, וא"כ מוכח דאין היתרו פשוט כ"כ. גם י"ל דבאמת ה"י רק היתר הוראת שעה כמו דמצינו כמה דברים עד"ז כגון אלי' בהר הכרמל וכי"ב, אבל מלאכה הותרה בפירוש מכללה כמובן, ובפרט דא"ש לפמש"ל דלפ"ז ודאי י"ל כיון דעינוי לא הותרה בפירוש ה"א דדווקא בעינוי ענוש כרת ובאמת ליכא דחיי' כלל לגבי עינוי, אבל במלאכה ה"א דיש הכרח דליכא כרת מדהותרו קרבנות ביוה"כ וכמש"ל, ומ"מ עדיין צ"ע כ"ז לענ"ד.

★★

בגמ': אמרו ק"ו ומה משכנן וכו' דוחה שבת דאיסור סקילה, מקדש דקדושתו קדושת עולם וכו'.

בספר עמק ברכה מקשה, איך למידין מהא דהקריבו הנשיאים קרבנותיהם בחנוכת המזבח אף בשבת, והרי שם היתה הוראת שעה, ואיך למדין לדורות משם.

ותירין עפמש"כ הרמב"ן בפרשת נשא, דמצות חנוכת המקדש והמזבח היא מצוה לדורות שנצטוו לעולם לחנך את המקדש והמזבח, ולכך עשה שלמה חנוכת הבית וכן עשו בבית שני, וכן יעשו לימות המשיח ככתוב ביחזקאל. ועל כן שפיר ילפינן מחנוכת הנשיאים דדוחה את השבת כיון דלא היתה מצוה לשעה אלא היא מצוה לדורות.

★★

ב"ק אדמו"ר מגור בעל הפני מנחם וצ"ל ביאר מה שאומרים במוצש"ק: סלח נא על ק"ו. דיש לרמוז בזה מה דאיתא בגמ' כאן שלא עשו יוה"כ"פ בגלל הק"ו וכו' ועל זה אומרים: סלח נא על ק"ו וכו' ודפח"ח.

★★

ע"י מה שעשה שלא קיים מצות אכילת ערב יוה"כ"פ שאין מערכין שמחה בשמחה. ע"כ דבכה"ג פטורים מאכילת ערב יוה"כ"פ, וע"ש מש"כ ליישב בזה.

★★

בספר אגרות לראי"ה (אגרת רמ) מצטט הג"ר אברהם דיאמנט ז"ל קטע ממכתב שכתב לו הגאון בעל צפנת פענח זצ"ל טעם חדש ליו"ט שעושים בהושענא רבה, ואלו דבריו יוצא החכמה

שם:

והגאון פאה"ד ר' יוסף ראזין נ"י הרב דדוינסק כתב לי שביום זה הקריבו בימי שלמה פר העלם דבר של ציבור על שגגת הוראה שהורו שלמה ובית דינו בחנוכת בית המקדש להפר תורת הצום, כמבואר במו"ק ט' ע"א וטעו בזה.

וזה שאמרו בתו"כ פ' אחרי לחוקת עולם לבית עולמים. שר"ל שבחנוכת בית עולמים ג"כ יצומו ולא כשלמה.

וזה שאמרו ביומא פ"א ע"א ענוי לא הותר מכללו, אף בחנוכת ביהמ"ק, והביאו ע"ז פר הע"ד ביום הט"ו לשמחתם.

וזה מבואר בהוריות ג' ע"א בהוראה הלכו אחרי רוב יושבי א"י שנאמר ויעשו את החג וגו'. כי אז הביאו פר על שגגת הוראה. ולכן נקבע יום זה לכפרה עכ"ל הגר"י נ"י הנ"ל.

★★

בהערה הנ"ל בגמ' יומא דאיתא דעינוי לא נחשב הותר מכללו. ומדוע לא נזכר מענין היו"ט של שלמה המלך בחנוכת ביהמ"ק. עמד גם הגאון ר' אברהם יצחק גליק זצ"ל אב"ד טאלטשאווא מח"ס יד יצחק (בקובץ כרם שלמה שנה ג' קר' י' ע' טז) וז"ל:

ודע דלכאורה יש להעיר במה דאמרי' דעינוי לא הותר מכללו, והרי מצינו גם בעינוי כן דהותר מכללו, דהא אמרינן בש"ס במ"ק דף ט' ע"א דבבב"ק בהמ"ק בימי שלמה באותו שנה לא עשו ישראל את יוה"כ ואכלו ושחו מדכתיב שבעת ימים ושבעת ימים ודרשו ק"ו מבנין וחינוך המשכן ויצאה ב"ק דעשו כשורה יעשה, א"כ מצינו גם בעינוי הותר מכללו לענין חינוך ביהמ"ק, והגם די"ל דשאני התם דה"י רק פעם

"חגיגת התורה"

יום כ"ח סיון תרצ"ח היה יום־חג ליהודי פולין. היה זה יום סיום־הש"ס העולמי במחזור השני של הדף היומי — בלי הרב, אך לאורו ולאורה של דרכו. באותו יום התקיימה ביח"ל חגיגת התורה בהשתתפות רבבות יהודים, בראשות גדולי ומאורי הדור. מצב היהודים באירופה היה אז כבר בכירע, ועננים שחורים כיסו את האופק. אך הם התחזקו בתורה ושמחו בחגיגה שהתקיימה ביח"ל.

בולים מיוחדים הונפקו לקראת חגיגת התורה

הסדרנים המיוחדים, קודם פתיחת חגיגת התורה

פת יחה.

**מאמר שאמרתיו ושהחללותי על חגיגת התורה
כ"ח סיון תרח"ץ לפ"ס ביח"ל דבר משנה יומית**

**כאחד יוכלו לקחת חבל במצוה הגדולה והחביבה של
ח"ת דרבים כלל ישראל, ולסיים כל תורה שבע"ס
באופן קל מאוד במשך ז' שנים, ובתוך אחים יתלקו
נחלה, ועי' רעי"מ פ' בלק דנ"ג: 'דא' המרבה ואחר
הממעיט קאי על לימוד שיח סדרי משנה, וי"ר
שיקיים בנו בקרוב אי תני כלהו עתה אקבצם.**

ומבואר במג"א סי' תרפ"ז סק"ג ומחה"ש שם
דאפי' כשאין לומדין במקום א' חשיב ת"ת דרבים
עיי"ש, וכשי"כ כשלומדים בחיות דחיותם מחברם אפילו
כשאינם במקום א'. לשון המאירי שבת דף ס"ה:
בדיה ממה שכתבנו, לענין מיס חיים עיי"ש.

וגם לפי פירוש הפשוט י"ל כנ"ל בהקדם מה
דאיתא (בחגיגה ה'): כיון שגלו ישראל ממקומן אין
לך בטול תורה גדול מזה, ובארנו במק"א דכלל
ישראל חשוב תורה, כמו שאומרים ותן חלקנו בתורתך
ובספר חסד"א אולאי שיש ששים רבוא פירושים
לתורה נגד ששים רבוא נשמות ישראל, וי"ל דכמו
שכ"מ מן התורה יש לו סגולה מיוחדת כמו"כ כל
פירוש והשגה בתורה של כ"א מישראל שכ"א משיג
באופן אחר, יש לו סגולה מיוחדת לישועה פרטית,
עי"כ להגאולה שהוא ישועה כללית צריך שכולם אחי"י
ילמדו כל המשניות שהוא תושבע"ס, ועיי' מעוררין
כל הישועות הפרטיות, ועי"כ זה סיבה לגאולה, ועי"כ
אי תני כלהו כפירוש הפשוט עתה אקבצם.

**היות אני חושב עצמי היום קצת לבעל שמחה
חמת סיוט המשנה יומית, ואומרים בשם צדיקים**

גם כי יתנו נגוים פנה אקבלם
(כוכב ח')

אי תני כלהו עתה אקבלם
(כ"ח ח')

**יש לפרש לשון כלהו בב' אופנים, א' כל עם
ישראל, שנית שילמדו כל אחד כל המשניות שהוא
כל תושבע"ס, ויש לזה סמך בור"ח רות דא' מתקוני
התשובה ללמוד כל התורה, וי"ל טעם לזה דהנה
באר החיים כ' דכל מצוה יש לה סגולה מיוחדת
להוושע באיזה דבר, ואם רוצים בשמים לשלוח איזה
ישועה לאדם מומיגין לו מצוה שיש לה שייכות
לישועה זו שהוא צריך, ועיי' גושע, ובכח דברי
חז"ל שאמרו ד"ת עושין פירות, ובאבות שומע ומוסיף,
ארשה לי להוסיף משהו דגם בתורה כן הוא, דתורה
הוא אור של המצוה כמ"ש נר מצוה ותורה אור
[בפרט משנה נקרא בלשון חז"ל (ברכות ה'), מצוה
שדרשו שם תורה זו מקרא והמצוה זו משנה, איכ
בודא' יש לה סגולת מצוה], דכל מקום מהתורה יש
לה סגולה מיוחדת לאיזה ישועה פרטית, אמנם הגאולה
הוא ישועה כללית שכולל כל ישועות הפרטיות עי"כ
צריך לזה לעבור בכל מקומות שבתורה כדי לעבור
בכל ישועות הפרטיות, ועיי' יכולין לבוא לישועה
הכללית, ועי"כ דוקא אי תני כלהו, [בב' הפירושים
הנ"ל] עתה אקבצם.**

**וזה תועלת של משנה יומית, שכל בר ישראל
בקטן כגדול, כלמדין כאיש פשוט, כעשיר הלומד
בהרחבה כסוחר מוטרד מאוד להמציא פרנסתו, כולם**

דבעל שמחה יש לו כח לברך, וזכאי זה הנני לברך את הנאספים שנקתלו מה לכבוד התורה ולהיות מתמכין דאורייתא, וללומדי משנה יומית בפרט, שהם מוכנים לישועה כמ"ש לפי, ברוך אשר יקום את התורה הזאת, שיתברכו ב' הברכות שנכללו כברכת כהנים כמ"ש בספר חסד"א אורלאי כי כברכת כהנים נכללו ו' ברכות שחשבם בסי' צ חיים, שלום, חכמה, עושר וכן, זרע, ממשלה.

וכלמי שכתוב בתנדי"א פתחו לפני פתח ברית שהוא פתח גדול מכל הפתחים, הנני העני לשתות לכל אחד מהברכות הנ"ל פתח ברית שהם שייכים לכל הנאספים שהם תמכין דאורייתא, [החילותי בעושר מחמת שישועה זו נצרכה היום ביותר לאחכ"י כי מצוקת הפרנסה רבים מאוד ר"ל כידוע; וכו' ה' ירחם] ואח"כ ממשלה שהוא היפך עבדות כראיתא בסי' צ שהוא ישועה משעבוד מלכיות.

(א) עושר. הנה בסוף קדושין ארשב"א מעולם לא ראיתי צבי קיץ וארי סבל ושועל חנוני והם מתפרנסים שלא בצער והם לא נבראו אלא לשמשני, ומה אלו שלא נבראו אלא לשמשני הם מתפרנסים שלא בצער אני שנבראתי לשמש את קוני אעכו"כ, אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי, ואפר אני תחת רגלי חכמי הש"ס הקדושים, הנני ברשותם שאמרו בס"ד דסנהדרין הכל מלמדין זכות, והפה הקדוש שאמר מאמר הנ"ל בקדושין הוא הפה הקדוש שאמר הכל מלמדין זכות, וגם על יסוד דברי רמ"ע מפאני ז"ל שכתב דכל ס"ד שבש"ס הוא אמת ובשם הגאון הקדוש החידושי הרי"מ זצ"ל שמעתי, שהגיד דבגלות עיקר קיומנו הוא מהס"ד שבש"ס, דכל הגלות הוא רק ס"ד, דמסקנא תהיה גאולה עכדה"ק, ובעתים הללו שהגיע מרירות הגלות וקושי השעבוד עד מרום קוצו יש לנו שייכות ביותר לס"ד שבגמ', גם כ' באור החיים הק' בהקדמה דבאגדה הרשות נתונה לומר באופן אחר מהנאמר בגמ', עכ"ז תמכתי יסדותי והנני דן בקרקע בדברי הגמ' הנ"ל באימה וכיראה, ד"ל דהקו"ח של הגמ' בס"ד הוא אמת, בהקדם ירושלמי רפ"ק דמגילה כרך שחרב ונעשה של גוים בסמוך לו קורין בו מבעיא, ומירש

הריסב"א דבסמוך לו פשיטא דקורין אע"ג דעיקר קדושתו מפאת היותו סמוך לכרך והכרך עצמו הרי בטל מעלתו, מ"מ בסמוך לו קורין כיון שבו ליכא שום שנוי כלל וכיון דבסמוך לו קורין בו מבעיא, וכעין סברא זו יש (בשבת קט"ז). וברש"י שם עש"ה.

והנה גם בגמ' קדושין הנ"ל נרמז סברא זו, דהרי לכאורה קשה כיון דכל העולם לא נברא אלא לשמשני וזה עיקר מעלת כל הנבראים וכיון דהאדם עצמו הרע את מעשיו ואבד מעלתו עד שפי"ו קסחו את פרנסתו למה יהי' חיח ועוף מתפרנסים שלא בצער, וצ"ל דהגמרא נחית לסברא הנ"ל דאף דעיקר מעלתם מצד האדם, ובאדם יש חסרון, מ"מ כיון דבחי' ועוף עצמם ליכא שום גרעון ושנוי בעצמותן נשאר במעלתם והם מתפרנסים שלא בצער, ועל יסוד זה י"ל דהקו"ח טוב ומה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער אני שנבראתי לשמש את קוני אעכו"כ, ומה דפרכי' עלה בגמ' אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי, לא תברא כהא דירושלמי ריש מגילה בסמוך לו קורין בו מבעיא.

ויש להוסיף דאפילו לפי המסקנא מ"מ לתמכין דאורייתא שייך הקו"ח כהס"ד דהש"ס בהקדם הגמ' (שבת קט"ז). גליונין מצילין אותן מפני הדליקה או לא, מקום הכתב לא קמיבעיא לי דכי קדיש אנב מתב הוא קדיש או"ל כתב או"ל קדושתה, כי קמיבעיא לי למעלה ולמטה ובין שיטה לשיטה, פירש"י דכיון דשם ליכא שינוי אפשר דאף דמקום הכתב נמחק לא סקע קדושתן, הנה כאן מבואר ג"כ בסברא הירוש' דאע"ג דעיקר קדושת הגוילין הוא שמשמשין למקום הסתב מ"מ אע"ג דמקום הכתב נמחק הגוילין אפשר שישארו במעלתן.

אך קשה דא"כ הול"ל ג"כ קו"ח כיון דגליונין קדשי מקום הכתב מבעיא כעין בסמוך לו קורין בו מבעיא, וצ"ל כמ"ש בספרי שיח השרה, דשאני בהא דמגילה דגם גוף הכרך יש לו מעלת הסמוך, כמ"ש רש"י (בכורות ס'). אין לך סמוך יותר מגופו, וע"כ שפיר שייך קו"ח, ואע"ג דנשתנה גופו מ"מ כיון דאותו מעלה שבסמוך יש גם בכרך אמרינן בסמוך לו קורין בו מבעיא, משא"כ בהא (דשבת קט"ז).

עו"ל דהנה ברשיי סופ קדושים ואבריל אתכם מן העמים להיות לי, אם אתם מובדלים הרי אתם לי ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו. הנה דהם דברים מקבילים, ומצינו בפרשת קרח בקר וידוע ד' את אשר לו ואת הקדוש וגו' הנה דיש ב' סוגים את אשר לו, ואת הקדוש וגו', ולוי נקרא אשר לו ובחולין (כ"ד:) דשם לוי הוא ע"ש וילוי עליך וישרתיך, הנה דזה צורת הלוי שישרת לכה"ג צדיק הדור, וזה נקרא אשר לו, הנה דכל מחויקי הת"ח ועובדי השי"ת נקראים אשר לו, ממילא אינם של נבוכדנצר וחביריו ואין לאוה"ע שליטה עליהם.

ונציע מענינא שכתב רשיי דאם אין מובדלים מאומות במאכא"ס הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו [וכ"מ בזה"ק ח"ג (קצ"ח).] דעיקר ויתערבו בגוים בא ע"י אכילה ושת"י שלא כדת של תורה], משמע דכל שליטת האומות על ישראל וגזרות רעות ר"ל, הכל הוא בסיבת מאכא"ס. ע"כ הגני להציע לפני הרבנים שכל אחד יתקן בעירו שעל סעודת מצוה סעודת חתונה וסעודת ברית מילה, לא יאכלו בשר. כי אחר גזרות השחיטה שרבו מאור המכשולות בדין ה' לגזור על עצמינו שלא לאכול בשר, אך שהוא גורה שאין רוב צבור יכולין לעמוד בה, אמנם יש חילוק כי בשר שאדם משתמש לצורך סעודת ביתו הוא דבר מועט ועדיין אפשר בו ההשגחה ואם לפעמים לא יוטב בעיניו איכות השרות יוכל לצוות שלא יאכלו היום בשר בביתו, לא כן כשעושה שמחה שצריך בשר הרבה יותר מהרגיל וקשה ההשגחה ביותר, וגם אם לא יטב בעיניו הכשרות לא יוכל להמנע מקחת בשר והשוחד יעור, ע"כ ראוי לע"ד לעשות תקנה שבשמחה של מצוה סעודת נשואין וסעודת ברית מילה, לא יאכלו בשר ויקבלו שכר על הפרישה.

עו"ל דהנה בפ"ק דברכות כיון דתקימו רבנן, לומר השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא ואינו מובן בשלמא מה דאמרי שם אחר הנ"ל כיון דתקימו רבנן לומר ד' שפתי תפתח כתפלה אריכתא דמיא לא ק' דסו"ס גם זה תפלה אך שאינו מכלל השמו"ע ומיון דתקימו רבנן למימר חשיב זה ג"כ כחלק מן השמו"ע אבל איך חשוב השכיבנו כגאולה אריכתא וגם מה הלשון כיון דתקימו רבנן השכיבנו ממנ"ס אם יש

דמקום הכתב אין לו מעלת גליון אע"ג שהוא שורש הקדושה ל"א קו"ח, לפ"ז בנ"ד אוחן תמכין דאורייתא שמשמשין לת"ח ע"ד כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה יש להם ג"כ מעלת חיה ועוף שנבראו לשמש להצדיק העובד את ד' אע"ג שהרעו את מעשיהם מ"מ שפיר שייך קו"ח כיון דיש להם אותו מעלה שיש לחיה ועוף, ומגיע להם מן הדין, דין קו"ח הג"ל שיתפרנסו שלא בצער, ואחלה מכל הצדיקים וגדולים הנאספים פה שישכימו לזה, ויענו כל העם ואמרו אמן כ"ד.

(ב) ממשלה. כסי"צ ממשלה תמורת עבודת דהנה (בר"ה י"ז). אחר שחשב כל מדרגות הרשעים בגיהנם, חשב בסוף אבל המינין והמסורת והאפקודסין יורדין לגיהנם ונדונין בה לדורי דורות וכו', וכ"כ למה שפשו ידיהן בזבול, פירשיי שגרמו בעונותם להחריב המקדש, וזה הידוש עצום מאד, דרשעים אלו שיש להם עונות חמורות, מ"מ כל החומר של עונש ^{אחרת} הוא רק כעבור שגרמו שיחרב ביהמ"ק בעונם, אמנם לכאורה קשה ע"ז דאיכ כל הרשעים שזמן חרבן ביהמ"ק עד עכשיו למה מגיע להם גיהנם הרי לא נחרב המקדש בעונם, וצריך לומר דכיון דכל מי שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאלו נחרב בימיו, וכיון שהם עושין עבודת הג"ל שבכחם לגרום חרבן ביהמ"ק, כשיכ שגורם שלא יבנה בהמ"ק, וזה חשוב כאלו נחרב בעונם, ע"כ מגיע להם גיהנם ג"כ.

והנה במדרש דנקרא זבולון משום דכתיב בנה בניתי בית זבול לך, ביאר כ"ק אדומ"ר הגדול וצוקליה מסאכטשוב דע"י זבולין ה' מבטל עצמו ליששכר וחשב את עצמו כלא נגדו, מזה נצמח אור חמקדש עכו"ק. נמצא שהנדיבי עם שבכספם מהנים להת"ח, וכל הנאספים לפה למטרה זו להיות תמכין דאורייתא גרמים שיבנה חלקם לבהמ"ק וא"כ הוא תיקון להעבירות היותר חמורות שעיקר חומר שבהם הוא שפשו ידיהם בזבול, דהיינו שיחרב בהמ"ק, וזה תשובת המשקל לפגם זה, נמצא דכל תמכין דאורי' ראוי שינצלו מדינה של גיהנם, וה"ה שינצלו משעבוד מלכות שהוא במקום גיהנם, ותמורת עבודת ממשלה.

בו שייכות לגאולה איכ אפילו אי לא הוי תקינו רבנן, גאולה הוא.^א

^{אוצר החכמה}
וי"ט לפ"מ דאי' בסופ"ק (דמגילה י"ב) במתניתא תנא לא מאסתיך בימי כשדים שהעמדת להם דניאל חמו"ע, ולא געלתים בימי יונים שהעמדת להם שמעון הצדיק, לכלותם בימי המן, שהעמדת להם מרדכי ואסתר, להפר בריתי אתם, בימי פרסיים, שהעמדת להם ש"ר בית רבי וחכמי הדורות, כי אני ד' אלקיהם לעת"ל, ומדאמר טעם כי אני ד' אלקיהם על כל הנך משמע דכל בית רבי וחכמי הדורות הם ממשיכים הארה מעין לעתיד לבוא שאז יקיים כי אני ד' אלקיהם לעתיד לבוא וכיון דתקינו רבנן השכיבנו ואיש הישראלי ציית לדבריהם ועי"ז יש לו אחיזה בחכמי הדורות שממשיכין הארה מן לעיל שאז יהי זמן הגאולה, בזה עצמו יש לו אחיזה, ע"י אמירה זו שהשכיבנו בגאולה, וע"כ כגאולה אריכתא דמיא .

וממוצא דכר אתה למד דובולן שמבטל עצמו ליששכר דהיינו לחכמי הדורות ממשין אני ד' אלקיהם מן העתיד לבא, ויוצא משעבוד לגאולה, וזה בכלל ברכת ממשלה לצאת מעבדות, כדברי סי"צ, תמורת ממשלה עבדות .

ג. חיים . קבלתי מרבתי דעיקר חיים הוא שמחה, ואקדים הפסוק השיבה לי ששון ישעך, וקשה מה השיבה לי, וכי מקדונו הוא שרוצה שישבו לו, ותו מה ששון ישעך, הו"ל השיבה לי ישעך, שמעתי הפירוש דיש אדם שיש לו פרנסה בהרחבה ומ"מ אינו נהנה מזה מחמת שיש לו עג"ג מדברים אחרים שמטברים את לבו, ועי"ז הי' טענת המשורר דכיון דהשפיע לו טובה ש"מ שמגיע לו בדין, וכיון שאינו מוצא נח"ר בעשרו מאומה לא נשא בעמלו, וע"כ

א. ובתרי"י (ברכות ד' ע"ב) כתב ביאור לזה, אבל קושי' שני' עדיין לא נתיישבה.

ב. ונלע"ד דעיקר הישועה הוא חלק ששון מהישועה, עד"ש בשבת כ"ה: איזהו עשיר מי שיש לו נחת רוח בעשרו, ונח"ר היינו רצון כמו שפירש"י תהלים ה' י"ג, ורצון היינו שמחה, כמו לענין הכשר בעינין שתי' תחלתו או סופו לרצון (פ"א דמכשירין מ"א) ובמשניות דמכשירין קורהו שמחה (תוספתא דמכשירין פ"א והובאה בב"מ כ"ב ע"א) עודהו הטל עליו ושמח, הנה דשמחה היינו רצון, ונלע"ד דבין בגשמיות בין ברוחניות

ביקש השיבה לי ששון ישעך דגוף הישועה כבר יש לו רק שרוצה גם הששון מהישועה, ועל כן כתיב השיבה לי.^ב

^{תוספתא}

והנה דכר זה אנו רואין הרבה פעמים מאד, שאדם יש לו מצד אחד טובה ורחכה, אך שאינו מוצא נח"ר בעשרו, ע"י (שבת כ"ה): וקשה באמת הנ"ל, כיון שמגיע לו למה יש לו עג"ג לעשוק ממנו הנח"ר וישון הישועה, גם קשה על מה שכ' בזה"ק פרשת וישב למאדם בעל בחירה אי"א להנצל, וקשה הלא איתא במדרש אפילו עופא בלא שמיא לא מתציר, ואף שהוא ע"י אדם בעל בחירה, גם אמרו בספ"ג דיומא במקומך יושיבוך ובשמך יקראוך ואין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחברתה כמ"ל נימא, הנה דאפילו אדם בעל בחירה א"א לו ליגע במה שמוכן לחבירו, והנה בודאי יש הרבה דרכים בזה בהדי כבשי דרחמנא שאין לנו ידיעה עד מה, מ"מ נבאר אופן אחד דרך אפשר, ואקדים מה שהקשה הרמב"ם דמי שהרג את חבירו למה חייב מיתה הלא מסתמא נגור על זה ליהרג ומאי קעביד, ואקדים מה דילפינן כל חיוב מלקות בלאו מלאו דחסימה, ובעי שיהי' דמי ללאו דחסימה כרפ"ג דמלקות, ולמה כתיב דוקא סמוך ללאו דחסימה חיוב מלקות, ולא דבר ריק הוא, ונלע"ד בהקדם ליישב קושיא הנ"ל, ואענה חלקי אני עני דבאמת מי שהוא מושגח מהש"ת, ובר"ה נדון לטוב ההוא אי"א לשום אדם לעשוקו ממנו, אך יש מי שנעזב למקרים ח"ו, וגם בזה אלטי אלטים מדריגות, עיין בהקדמת ספר אור החיים להחסיד יעב"ץ ז"ל, ואז אפשר שהטוב שיש לו הוא במקרה, אז יוכל האדם לעשוק ממנו, ויוסף הצדיק אע"ג דודאי הי' בכלל עיני ד' אל יראיו, מ"מ לענין מכירת יוסף והשלכתו לבור שהי' גו"ד, אפשר שהיה הגו"ד גם לענין זה רק לציוכו

כן הוא, בגשמיות הבאתי ראי' מברכות הפטרה: ולעלובת נפש תושיע [ותשמח כן הוא גירסת האר"י ז"ל, אמנם ברוב הסידורים אין כתוב ותשמח] בא"י משמת ציון בבניה, וצ"ל דסתם ישועה היינו שמחה, ע"כ שפיר הוי מעין סוף הברכה.

וכרוחניות ג"כ עיקר שכר מצוה הוא על השמחה שיש לו בשעת מצוה כמ"ש הרב ז"ל באבות.

ונלע"ד ראי' ומקור גם לזה ממשנה י"ב פ"ה דמע"ש: עשיתי, ככל"א אשר צויתני שמחתי ושימחתי בו, הנה דזה חשוב כל אשר צויתני, דזה הוא הכל.

בזה כמ"ש בספר החינוך, ונלע"ד דכיון דכל העולם לא נברא אלא לצוות להצדיק ע"כ לפעמים גם הם בכלל השגחה מפאת הצדיק, וקרוב לזה כתיב בספר יד הקטנה, ונלע"ד סמך לזה מ"ש בילקוט שמעוני פ' ראה כתוב אחד אומר עין ד' אל יראו וכתוב אחד אומר עיני ד' משוטטות בכל הארץ, ומתוך מתוך שעיני ד' אל יראו ע"כ הם משוטטות בכל הארץ, הנה כמעט מפורש כנ"ל, דבאמצעות הצדיק הם משוטטות בכל הארץ, ולהני"ל יובן היטב, ומצאתי עוד דאי גלוי' לזה בקהלת ט' פסוק א' אשר הצדיקים והחכמים, "ועבדיהם" ביד האלקים, וכיון דכל העולם נברא לצוות להצדיק חשיבי הכל בכלל עבדיהם, והם ביד האלקים היינו השגחתו ית' כמו הצדיק עצמו.

אמנם האדם הוא בעל בחירה וכשרוצה להיות לצוות להצדיק ולשמש ולעשות צרכיו, כמ"ש בדע"מ פרשת צו דימי ההול' משמין להשבת, כן ראוי לשמש להת"ח, או הוא כמוהו, ומושג בהשגחה פרטיות וכל שפע פרנסתו בא בהשגחה לא בדרך מקרה, וע"כ מוצא קורת רוח בעשרו, ומתקיים בו כמ"ש בקהלת דמי שטוב לפני האלקים נותנים לו לאכול ולשתות ולשמוח בעמלו, והו' עיקר החיים כנ"ל דעיקר חיים הוא שמחה, נמצא דכל תומכי חורה שמבטלין עצמו להת"ח יש להם חיים, ונולת ות הדבר מפורש להדיא בסוף כתובות, דמצד עצמם אין חיים רק לתלמידי חכמים בכל מקום מצאו להם רפואה מן התורה על ידי שפתנים לתלמידי חכמים מנכסיהם יש להם חיים, עיי"ש.

ואציע מענינא מה שמצינו שהצדיקים תלמידי בעש"ט וצ"ל בטלו התעניות וסגופים, ואינני כדאי לדבר בדברים כאלה, אך תמכתי יתדוהי על המשנה פ"ד רסנהדרין שהבאנו בראש דברנו הכל מלמדין זכות ואקדים הספוק שובה ישראל עד ד' אלקין כי כשלת בעונך, דלכא"י ק' על מה שכ' הראשונים ז"ל לעשות תעניות וסגופים תשובת המשקל על ההנאה שנהגה מן העבירות, דלפי אמונת ההשגחה שא"א לאדם לקחת לעצמו משהו כבוד או תענוג יותר מן הנגזר עליו בר"ה, ואין אדם נוגע במוכן לחברו ואין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימא, וברמב"ן דהגזרה אמת והתריצות שקר, ואפי' הגאת העבירה א"א לאדם לקחת

אל המקרה, ע"כ כתב בזה"ק דמבע"ל בחירה קשה להנצל.

ועתה נבא לענין מלקות, נראה דעיקר עונש מלקות אינו על סגם של החטא למעלה דע"ז לא הוי מספיק עונש למטה, אך עיקר העונש מחמת שע"י החטא גורם לסתום צנורות השפע, וזה סגם למטה, ע"כ נענש במלקות למטה, וראי' לזה מש"ס (שבת ל"א), דבכל עבירה יש בה סגם בואהבת לרעך כמוך ^{מ"ש} יובן.

אמנא נראה, דכמו דאין אדם נוגע במוכן לחבירו במה שמגיע ע"ם השגחה פרטיות, ה"ה שע"י החטא לא יוכל הוא לקלקל השפע שמגיע לחבירו ושניתן לו בדין בר"ה, כמ"ש, אך עיקר הקלקול הוא לאותן שאין להם מצד השגחה הפרטיות רק מצד המקרה, וזה יוכל לקלקל בסבת חטא כמו שיוכל לקלקל בפועל ממש, אך לכאורה יש מקום לחקשות דבשלמא אם ה"י מגיע השפע לחבירו ע"ם דין ראוי לו להעניש על שמקלקל השפע, משא"כ מה שאין מגיע לחבירו רק ע"ד מקרה יש לו למה יחשב מויק ולמה יענש ע"ז, וע"ז סמך מלקות ללאו ולא תחסום שור לרוכ הראשונים ז"ל כתבו דעיקר השגחה פרטיות הוא לאדם ולא לבע"ח, כמ"ש הרמב"ם בהמורה ובספר החינוך [ואע"ג דמצינו אפילו צפור בלא שמיא לא מתמיד זה ג"כ מצד האדם דכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, כמו שיחבאר לקמן בדברינו] וא"כ כל מוונתיו ופרנסתו הוא רק ע"ד מקרה ומ"מ איכא לאו דלא תחסום, ודון מינה דאפילו לעשוק דבר שאינו מגיע לחבירו רק ע"ם מקרה ג"כ אסור, וע"כ שייך עונש מלקות, ומשום הכי סמוך מלקות ללאו דחסימה.

וכן נראה לע"ד לענין הני"ל, דיש לפעמים לאדם עשירות ואין לו נח"ר בעשרו, והו' מי שהעושר לו דרך מקרה, אבל מי שבא לו העושר בהשגחה פרטיות ע"ז נאמר ברכת ד' הוא תעשיר ולא תוסיף עצב עמו, ועל זה אמרינן (שבת כ"ה:;) איזה עשיר כל שיש לו נחת רוח בעשרו.

והנה ברמב"ן פרשה לך בהשגחה פרטיות הוא רק לצדיקים כמ"ש עין ד' אל יראו, אמנם יש דיעות

לעצמו רק אם ה' מוכן עבורו הנאה כזו בהיתר, וכן שמענו בשם הרה"ק הרר"ב מפשיטתא ז"ל דאם הגנוב ה' ממתיך מעט דבר זה עצמו שרוצה לגנוב עתה ה' לו אח"כ בהיתר עכ"ל.

וכאשר זה דרכי אני עני המתגעגע להיות אסקופה גדרסת תחת רגלי הצדיקים להביא מקור לדברי צדיקים מן הגמ' נלע"ד מקור לדברי הה"ק ז"ל הנ"ל מגמ' (פנחות מ"ד.) אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר, הנה להדיא וללמדנו בא דכל מה שה' לו בחירה מעיקרא להנות באמצעות עבירה ה' רק בעבור שאותה הנאה עצמה היתה מוכנת לו בהיתר כאשר עיננו הרואות וסוף מעשה הוכיח על תחלתו ולולא ואת לא ה' אפשר לו להנות באיסור וא"כ למה יחשב נהנה בסכת העבירה כיון דגם לולא העבירה ה' לו הנאה זו. וכעין זה בתוס' ורא"ש (בב"ק כ'). כחצר דקיימא לאגרא וגברא דלא עביר למיגר חשיב זה לא נהנה וזה חסר, ואע"ג שעתה נהנה מחצר זה מ"מ כיון דגם אם ה' חצר זה ה' נהנה הנאה זו ממש מחצר אחרת חשוב לא נהנה, ה"נ לא יחשב נהנה מן העבירה ולמה יצטרך חשבת המשקל.

אמנם התירוץ לזה לטמ"ש בחק"ו תיקון כ"ב דכל המ"ע ענפי אנכי ה' אל"קך וכל לית ענפי לא יהי' לך. ואמונת החשגחה הוא בכלל אנכי ד' אל"קך והיטך לזה לא יהי' לך הוא כפירה בהשגחה ר"ל, וא"כ זה החוטא לשיטתו ולשטותו שבמעשה החטא עובר על לא יהי' לך אלהים אחרים שזה כפירה בהשגחה וכאלו ח"ו יוכל לקחת לעצמו הנאה נגר לצון שמים ע"כ צריך תעניות וסגופים, אמנם כאשר שב על פגם אנכי ד' אל"קך דפתיך בה העבירה ממילא לא צריך תשובת המשקל כלל דאגלאי למפרע שלא נהנה כלל מן העבירה, וז"פ שובה ישראל עד ד' אל"קך היינו על פגם אנכי ד' אל"קך, ואז יתברר למפרע כי כשלת בעונך חיינו שהי' מקח טעות, כי כל כוונתו בהעבירה ה' כדי להשיג הנאה, ואם ה' יודע שא"א לאדם לקחת לעצמו הנאת משהו רק מה שנגזר עליו, ומה

ג. וכ"מ ממד"ר שמיני (פרשה י"ב, א.) : יין ושכר וגו' אוף הכא לא שביק לך ברייך וכו' מבואר להדיא דאפי' שכרות שהוא דבר רע כמו שהאריך שם במד"ר, מ"מ מזמינים לו מן

שנגזר עליו סופו לבא אף בלי עבירה, לא חיה עושה העבירה .

ומי שדבוק בצדיקים ויש לו אמונת צדיקים ממילא בא ג"כ לאמונת אנכי ד' אל"קך כידוע דשניהם אחד כמ"ש ויאמינו בד' ובמשה עבדו, ע"כ מי שדבוק לצדיקי אמת אי"צ לתעניות וסגופים, ובוה יל"ס הגמ' בא חבקוק והעמידן על אחת צדיק באמונתו יחיה, דאע"ג דמי שחטא אין ראוי לו חיים מ"מ ע"י אמונה זוכה לחיים, ובוה יובן הא דסוף כתובות הנ"ל דע"ה אע"ג דאין לו חיים ומבואר בוה"ק יתרו (דף פ"ט:) דע"ה היינו מאן דחביל אורח' דזה הוי כאושיר דמין סגיאין כבוה"ק, ובמד"ר משפטים דהשופך דם אין לו חיים, מ"מ אם דבוק לת"ח יש לו חיים, ולהאמור יובן.

(ד) . ש ל ו ם . הנה בהגדה, אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, וידוע שהדבר פלא, ונראה דהנה עוד יל"ד דהול"ל קרבנו להר סיני ולא לפני הר סיני, ע"כ נראה ע"פ הגמרא (חגיגה ה'): כיון שגלו ישראל ממקומן אין לך בטור תורה גדול מזה, ביאור הדבר ע"פ דברי זוה"ק תולדות (קמ"ה) דהנהגת השי"ת בעולם חשיב תורה וכשישראל בא"י או הם תחת השגחת השי"ת ומונהגים ע"י ית' ע"כ חשוב תורה, אבל כשגלו, דהדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אל"ק, משום שנעובו למקרים ממילא ל"ח הנהגתם תורה, ע"כ כי גלו ישראל ממקומן אין לך ביטול תורה גדול מזה, וגלות הוא פירוד, כמ"ש מהר"ל ז"ל החילוק בין גלו לגאל דה' מרמו פירוד ואלף מרמו אחדות, ואקדים דכתיב בפרשת ויחי האכפו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים פירש"י שביקש לגלות הקץ ונסתם ממנו, ובוה"ק דסתים וגלי.

ונלע"ד הביאור עפ"ד מהר"ל ז"ל דגאולה הוא חבור ישראל וגלות הוא פירוד, וזה גילתה לחם שאם יתאספי יחד להיות כאהבה ואחווה או אגידה [לשון המשכה כידוע] לכם את [מן] אשר יקרה וגו' באחרית

השמים תאוה זו, עוד סמך לזה מטוטה (ט:) ת"ר שמשון בעיניו מרד וכו' אינו והכתיב: ואביו ואמו לא ידעו כי מה' הוא, כי אזל מיהא בתר ישרות עיניו אזל וכו'.

הימים, דע"י התחברות יחד ימשיכו אור החזון מן הגאולה העתידה לתוך הגלות וזה סתים וגלי היינו דאע"ג שלא פירש הקץ עצמו כ"מ זאת גלי מ"ש לעיל, וכמו דגלו ישראל ממקומן חשוב ביטול תורה לעומת זה התקרבות ישראל יתד להיות כאיש אחד בלב אחד זה השיב תורה, שזה גורם להמשיך אור החזון מן הגאולה להיות מושגחים מהשי"ת שזה חשיב תורה כנ"ל, וע"כ אלו קרבנו [דהיינו י"קירד את ישראל כאיש אחד בלב אחד כמו שהיה לפני מ"ת] לפני הר סיני [זה מרמו למ"ש המהרש"א (ערכין) דעיקר שלום ואחדות בא ע"י הכנעה וענוה עיי"ש, וסיני מרמו על הכנעה כידוע] דיינו, דקירוב של ישראל חשיב ג"כ כמו תורה.

ובזה י"פ הגמ' (נדה ל"ד.) ויאסף כל ישראל כאיש אחד חברים, הכתוב עשאן כלם חברים ברגל פירש"י דבזמן שישראל נאספין חשיבי כלם חברים, ולהנ"ל יובן דבשעה שנאספין יחד הרי הם חשובין תורה, וכ"א מהם נחשב חלק מהתורה, ע"כ דינו אז כמו חבר הלומד תורה שדינו ג"כ כתורה (כקידושין ל"ג:) עיי"ש, ע"כ ע"י התחברות והתבטלות של וכו"ל אין לי"ששכר שמתחבר לת"ח זוכה להיות גם הוא עצמו נחשב בצד מה כחבר ות"ח שע"י אסיפה נחשבו כלם חברים, ע"כ ע"י דבוק לת"ח זוכה לשלום דת"ח מרבים שלום בעולם.

וגם בפשוטו א"ש דתורה נקרא שלום כמ"ש רש"י (ברכות ח'). בד"ה פדה בשלום, זה שעמוק בדברי שלום דהיינו תורה דכתיב וכל נתיבותי שלום ע"כ ע"י דבוק לת"ח שהוא נעשה ע"י דבוק לתורה זוכה לשלום :

עו"ל דשלום קאי על רפואה כמ"ש אין שלום בעצמי וגו' דהנה בשלהי מלקות כמה טפשאי הני בבלי דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבה דכתיב ארבעים יכנו ואחי רבנן ובצרי חדא, ולכאו קשה דיש כמה דרשות כהנה שהם נגד משמעות

ד. וי"ל סמך לזה ממשנה (פ"ה דמע"ש מ"א): כרם רבעי מציינין אותו בקוזות אדמה זכו' ובב"ק (ס"ט.) סימנא כי אדמה, מה אדמה איכא הנאה מינה וכו' ולכאורה קשה הלא כמעט בכל דבר שבעולם שדינו אסור בהנאה איכא הנאה מינה

הפשוט ומ"ש דנקט זה, נראה דהנה (בסוכה מ"ו:) ארשב"י יכולני לפסור העולם כולו מן הדין וכו' ולכאו ק' דאיכ למא לא פטרן, אמנם התי' דצריך לבטל עצמו להצדיק ואז יוכל לעשות לאדם טובה ולהצילו מן הדין, ובמדרש מה שושנה זו לא גברא אלא לריח כך צדיקים לא נבראו אלא לישועתן של ישראל, ודון מינה דכמו שא"א להרגיש ריח השושנה רק מי שרוצה להתקרב אליו' אבל לא לעומד מרחוק כך א"א לקבל ישועה וטובה מן הצדיק רק למי שרוצה להתקרב ולהתקרב אליו, ועיקר הדביקות בת"ח הוא ע"י שמבטל עצמו אליו ומהנה אותו מנכסיו כדאי' שלהי כתובות, וזה ג"כ ענין ביטול להת"ח כמ"ש במק"א מלשון המשנה (פ"ק דפיאה) הכל לפי רוב הענו' פירש הר"ב לפי מה שהוא ותרן, ובמשנה קורוהו ענו', הנה דעיקר מעלת הנתנית צדקה הוא שיהי' בביטול והכנעה שיחשוב שנותן לאדם גדול מפנו ואתייקרי מתייקר בו בהמקבל ממנו, וקו"ח שראוי שיהי' כן בשעה שמהנה לת"ח, ועיין בסוף דברינו משי"כ מהר"אש (פ"ה דזבים) דעיקר חיבור להת"ח הוא ע"י שבטל אליו.

ובזה נבא לדברי חנמי מלקות דמה דכתיב ארבעים יכנו ואחי רבנן ובצרי חדא, בזה נרמז שיש כח בחכמי הדורות להסיר כל חולי וכל מכה מאנשים הדבוקים בהם, וכיון דעיקר הדביקות הוא ע"י הכנעה וביטול אי"כ כמה טפשאי הני בבלי דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבה שאין רוצין לבטל עצמן אליו, שע"י אין כח בהת"ח להצילו ולרפאוהו ממחץ מכתו, נמצא דאותן שתומכין ת"ח ומכספם שחדו בעדם זה מביא להם רפואה ושלום.

(ה) . חכמה . (בשבת ל"א.) חכמה זה סדר קדשים. י"ל ע"ד רמז דהיינו קדש עצמך במותר לך כי בתנ"כ"א (פס"ו) מבואר דכל ענין קדושה באכילה יש לאדם כח לזה מחמת שנמצא בעולם קדשים שהיא אכילה בקדושה, וזה משפיע בכל האכילות שבעולם שיהי' אפשר לאכול בקדושה דוק ותשכח.

ומ"ש אדמה דוקא, וי"ל רמז, דעיקר הנאה להמקבל הוא כשהנותן מקיים ונפשי כעפר לכל תהי' אפי' לגבי המקבל, ואינו מרגיש עצמו כלל לנותן וזה"פ: מה אדמה דאית לי' הנאה מינה.

ודבר זה נקרא חכמה דהיינו שמגביר השכל על תאוות החומר, ולהיפוך מי שאוכל כוולל וסוכא ואינו מקדש עצמו כלל מגביר החומר על השכל וכבהמה נדמה.

והנה (כחולין ק"ה.) נט"י בחולין משום סרך תרומה, ועוד מצוה, מה מצוה, מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך וכו', ולכאורה יפלא דעיקר מצוה משום טעמו של ר"א בן ערך כדאיתא התם ולמ"ל לומר מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך. יש ללמוד מזה (דהנה נט"י ילפינן מוהתקדשתם משמע דזה פועל דמיוני וסגולה לקדש עצמו בשעת אכילה) דבאמת קדש עצמך במותר לך הוא מדרגה ול"ש רק בגדולי הצדיקים, ואיש פשוט אין לו כח לזה, אך בכח שמבטל עצמו להצדיק ונוטל ידיו משום מצוה לשמוע דברי חכמים דהיינו ר"א בן ערך ע"ז יוכל לבא למדרגה זו, לקיים קדש עצמך כמיתר לך, וכתבה הגמרא ב' הטעמים לנט"י אחר פשים סרך תרומה, היינו כמיש לעיל בשם תנדב"א דמחמת שנמצא אכילת קדשים ותרומה, ע"ז יוכלין לבא לאכול בקדושה גם חולין, שנית משום מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך דהיינו בכח ביטול לצדיקים, נמצא דע"י שזכרון מבטל עצמו ליששכר יוכל לבא לחכמה שהוא קדש עצמך במותר לך.

08/01/2020 11:55

ובזה יתבאר מש"כ תוס' ישנים (יבמות כ"א.) דשניות היא משום סיג ועירובין ונט"י וזא חכמה ואינו מוכן דכיון שאינו לסיג מה תיעלת חי' בגזרה זו וגם מהו החכמה, ולהנ"ל א"ש דהתועלת הוא לבוא ע"ז לקדש עצמך במותר לך שיוכל לקדש עצמו בשעת אכילה וזה נקרא חכמה כנ"ל חכמה זה סדר קדשים, ועירובין פירשנו במק"א ואכ"מ, וביבמות (דף כ'). איסור קדושה שניות מד"ס ואמאי קרי ל' איסור קדושה אמר אב"י כל המקיים דברי חכמים קרא קדוש אמר ל"י רבא וכל שאינו מקיים ד"ח קדוש הוא ולא מיקרי רשע גמי לא מיקרי אלא אמר רבא קדש עצמך במותר לך, ולהנ"ל י"ל דשניהם א' דהמקיים ד"ח בא לידי קדש עצמך במותר לך וע"כ נקרא קדוש, ובזה אי"ש חא דהוסיף משה יום א' מדעתו והק' התוס' מ"ן דדריש היום כמחר למה חשוב מדעתו ותירצו דלאו דרשה גמורה היא, וא"כ למה דריש, ולהנ"ל יתכן דכל פרישה הוא ענין קדש עצמך במותר לך ולזה באין ע"י מצוה לשמוע דברי

חכמים ע"כ היכרח ש"ח' ההוספה מדעתו דוקא שאז יקיימו מצוה לשמוע דברי חכמים ויהי' סגולה לקדש עצמך במותר לך.

ומענין לענין אציע בהא דבטלו' לטבילות ומ"מ א"י בכל הסה"ק אוהרות גרולות ונוראות לקיים תקנת עזרא, וא"כ למה בטלו' ונראה דכיון דתקנת עזרא הוא לצורך קדש עצמך במותר לך ראו חז"ל בחכמתם שטוב יותר לבטל התקנה ויקיימו' מעצמן, שזה גופא הוא ענין קדש עצמך במותר לך ותהי' הטבילה סגולה יותר לקיים קדש עצמך במותר לך.

עו"ל דעיקר חכמה היא חי"ת, ובעירובין (י"ב:) למה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן מפני שהם נוחין ועלובין ומקדימין דברי ב"ש לדבריהם, ונל"ד דהנה אמרי' כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני, אמנם מאין נדע מי הוא התלמיד ותיק שחידושים שלו אמתיים ונאמרו למשה מסיני, ונראה דזה יש ללמוד מפירש"י (ברכות דף ט'): ותיקין ענוים ומחבבי מצות, הגה מזה יש ללמוד דזה חשוב תלמיד ותיק ואלו הם סימני סהרה של תלמיד ותיק, עניו וחובב מצות [ובאמת נראה דשניהם א' כי בשעת לר"י דעיקר ענוה שיעשה מצות ומע"ס ולא יחשוב בעצמו שעושה מאומה, וכל מה שעושה יהי' נחשב אצלו כלא, ואיש אשר אלה לו בודאי מחבב מצות בכל לבו ונפשו, הוא אוהב מצות ולא ישבע מצות] וי"ל עוד סעם לזה דהנה ברש"י פ' גח על יקטן מתוך שהקטין עצמו זכה להעמיד כל תולדות אלו ואיתא בסה"ק דפו"ר בתורה הם חי"ת, [ונל"ד סמך לזה בתרי"ב מצות מצוה ראשונה הוא פו"ר ומצוה אחרונה כתיבת ס"ת ונעוץ סופה בתחלתה לקיים מצות פו"ר בתורה וזה ואתם כתבו לכם וגו' שימה בפיהם לעשות מתושב"כ תושבע"פ והיינו ע"י חי"ת שזה עיקר תושבע"פ של כ"א מישראל] וכמו דבכת ענוה ושפלות זוכה לפו"ר בגשמיית כמ"כ זוכה ע"ז לפו"ר בתורה ע"כ מי שהוא עניו ומחבב מצות זוכה לחדש חי"ת ישרים ואמתיים ומשיג חלקו שנאמר למשה מסיני, ע"כ מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני, ועיקר ענוה הוא להכנע לפני צדיקים ועובדי ד' ע"כ מי שמבטל עצמו לצדיקים זוכה לחדש חי' חורה ישרים וזוכה לברכת חכמה.

ו. ח. חן. סתיב ולענוים יתן חן. ובס' שע"ת לריי כתב דתכלית ענוה הוא לעשות מצות ומע"ט ולא יחזיק לעצמו טובה כלל ולא יתעל מאומה ולא ירגיש שעושה עיי"ש, וזה תכלית הצנע לכת כמו שפירש בספר הקדוש נועם אלימלך בסופו שיהיה תצנע לכת אפילו מעצמו, וזה כנ"ל שלא ירגיש שעושה מאומה^ה, ובמק"א כתבנו במה דמליגי האה"ק והפוסקים, הפוסקים ס"ל דגם שמונה עשרה צריך להשמיע לאוני עצמו, ומצות תפלה בלחש היינו שלא ישמיע לאחרים, ובזוה"ק משמע דאפי' לעצמו לא ישמיע. דזה הם ב' דרגין של עובדי ד' דמצות תפלה בלחש מרמו על הצנע לכת, והפוסקים ס"ל דלא ישמיע לאחרים דזה פשיטו של הצנע לכת ליתוהר מפניות והראות מעשיו לאחרים, וזה דרך הפוסקים, אמנם דרך זוט"ק יותר נעלה שאפילו לאוני עצמו לא ישמיע זה כדברי נועם אלימלך הנ"ל, שיהיה הצנע לכת אפי' מעצמו.

ובזבחים (מ"ה:): אותה בצפון ואין חטאת נחשון בצפון מה"ד הואיל זאתרבי לסמיכה אתרבי לצפון קמ"ל, וזה מדרש פליאה לכאורה דמה ענין סמיכו לצפון שיהי' ס"ד הואיל זאתרבי לסמיכה אתרב לצפון. וגלע"ד דענין צפון מרמו על הצנע לכת וזו רמו דק"ק שחיתחן בצפון, אמנם זה לא אפשר רי לגדולי הצדיקים, אמנם מצות סמיכה בקרבן הרמ לכיון דחיה ועוף לא נבראו אלא לשמשנו, והוא ע"ז כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, אחד מגדר השימוש הוא ג"כ זה שיקבל עליו עונשו ושישחט תמורת האדם שחייב עונש זה, וכעין שכתב מהר"ל ז"ל על אין אשתו של אדם מתה אלא בעון נדריה, אמנם כמו דחיה ובהמה נבראו רק לשמש לאדם, כמ"כ באדם עצמו הגוף הגדמה לבהמה כמ"ש בס' החינוך מצוה ת"ל משמש להשכל, אמנם כשחטא ומכניע השכל תחת הגוף אין לו כפרה עד שישוב על פגם זה, ולקבל על עצמו מהיום והלאה להכניע הגוף חלק הבהמה שלו תחת ממשלת הנשמה ועיי'ז

ה. רמו לזה בתו"כ ויקרא (עה"פ ויקרא א. יא.): צפונה לפני ה' ואין צפון בבהמה. במה מורה על גסות הרוח כמ"ש בכלי יקר ויקרא (א. ג-ד), ומי שהוא גבה רוח ואין בו ענוה ל"ש בו מדת הצנע לכת שמרמו בצפון.
ו. יש להוסיף טעם דמי שחוטא מסלק מעליו צלם אלקים

יש לו כפרה בקרבן בהמה שנבראת ג"כ לשמש לאדם, והנה ברע"מ פרשת נשא דע"ה צריך להיות כסוף לת"ח כסוסיא דרכיב עלי' מריה, הנה בזה תכלית הכפיפות והביטול ובגמ' דסמיכה שבות כמו אין רוכבין ע"ג בהמה הנה במה שהבע"ל קרבן סומך על הבהמה בכל כחו שזה מעין רכיבה ומראה דבהמה משועבדת לו ונכנעת תחתיו כסוסיא דרכיב עלי' מרי' וע"כ יש לו כפרה בקרבן בהמה כנ"ל.

אמנם א"א לבוא לזה עד שיקדם שהוא יקבל על עצמו להכניע גופו להשכלו, וכן בכלל שהוא יכנע לצדיקים ע"ד כל עולם לא נברא אלא לצוות לזה, או גם הבהמה נכנעת לו ע"ד אלו לא נבראו אלא לשמשנו ולא וולת, ומי שיכנע עצמו לצדיקים יוכל לבוא למעלת הצדיקים להיות הצנע לכת, ע"כ סר"א כיון דאתרבי לסמיכה אתרבי נמי לצפון. הנה דע"י דיבוק לתלמידי חכמים יוכל לבוא למעלת הצנע לכת שזה תכלית ענוה כדברי שע"ת לריי הנ"ל ולענוים יתן חן.

זאציע מענינא דהנה במשנה (חגיגה ט"ז.) יוסי בן יעזר אומר שלא לסמוך יוסף בן יוחנן אומר לסמוך זכו' הראשונים היו נשיאים שניים להם אכ"ד גלפע"ד לפמ"ש במק"א מה דפלוגתא הראשונה הי' בענין סמיכה משום דאיחא בתקו"ז דכל מחלוקת וכפיקות בחורה נצמח מחטא מי מריבה וכתיב במי מריבה שמעו נא המורים, סרבנים, שלא היה להם ביטול למרע"ה, ומצינו דאין סומכין משום שהוא בכלל שבות דאין רוכבין ע"ג בהמה, הנה דסמיכה בכלל רכיבה, ובזוה"ק (פ' נשא) דצריך להיות כפל וכפיף לת"ח כסוסיא דרכיב עלי' מרי', וטעם סמיכה בקרבן משום דחי' ועוף לא נבראו אלא לשמשני וזה ג"כ השימוש שמה שאדם חייב מיתה והוצאת דמו יהיה נעשה בהבע"ח בעבורו וכעיי'ז כ' מהר"ל ז"ל על אין אשתו של אדם מתה אלא בעון נדריה וזה ג"כ בכלל עור כנגדו שתקבל על עצמה עונש המגיע להבע"ל, וכיון

וכבהמה נדמה, וא"כ ל"ש אצלו לומר דחי' ועוף לא נבראו אלא לשמשני, דלא עדיף הוא מהם, ע"כ מי שנכנע לצדיקים וצדיקי הדור הם הצלם אלקים של הדור, ועיי'ז יש לו ג"כ צלם אלקים — וע"כ דוקא אז שייך אצלו: כל אלו לא נבראו אלא לשמשני, ושייך אצלו כפרה בקרבן.

כֵּן רַק לְתוֹעֵלַת הָאֵדוּן, וְקוֹיָח שֶׁהוּא יִכְנַע לְשָׁמַיִם
בְּאִיטֵן כּוֹה לִהְיוֹת נֶאֱמָר [טְרַיִן] לְשָׁמַיִם שֶׁלֹּא יִחְשׁוּב
טוֹבָה עֲצָמוֹ רַק לְעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנוֹ ית' וְזוֹה זוֹכֵה
שֶׁהַשְּׁפָעוֹת שֶׁיִּשְׁפִּיעוּ לוֹ מִשָּׁמַיִם יִהְיוּ בְּמֵאֹר פָּנִים,
וְזוֹה יִמְצָא נֶחֱדָר בְּעֶשְׂרוֹ, וְכֹתִיב וְצִפּוֹנְךָ חִמְלָא בְּטַנְס
גַּם דְּקִדְקֵי לְעֵיל בְּסוֹסֵק הַשִּׁיבָה לִי שְׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ
דְּהִלְיָל הַשִּׁיבָה לִי יִשְׁעֶךָ.

יִלְיָפ בְּהֶקְדָּם מֵה שְׂאוֹמְרִים בּוֹמֵר לְכַה
דוּדֵי יִשִׁישׁ עֲלֶיךָ אֶלְקִיךָ כְּמִשׁוֹשׁ חֲתָן עַל כִּלְה
יִלְיָפ לְפַמְ"שׁ הַגְרָא זִיל הַחִילּוּק בֵּין שְׁשׁוֹן
לְשִׂמְחָה דְּשְׁשׁוֹן הוּא רְגִישׁ הַשְּׂמִחָה בְּלָב וְשִׂמְחָה הוּא
הַתְּפִשְׁטוֹת וְהַתְּגַלּוֹת הַשְּׂמִחָה בְּחִצּוֹנוֹת, וּמִשׁוֹשׁ חֲתָן עַל
כִּלְה הוּא עֵיקָר בְּפִנִּימִיּוֹת הַלָּב וְלֹא בְּחִצּוֹנוֹת מִצַּד
צְנִיעוּת כְּמוֹבֵן, וְיֵשׁ מִי שְׁנוֹתָנִין לוֹ הַשְּׁפָעוֹת וּמִ"מ
אֵינוֹ מוֹצֵא נֶחֱדָר בְּהֵם כְּאִמּוֹר לְעֵיל וְחֹסֵר לוֹ הַפְּנִימִיּוֹת
מִן הַהֲשָׁפָעוֹת וְזוֹה נִקְרָא שְׁשׁוֹן כְּנִי"ל עֵיכ כְּחִיב הַשִּׁיבָה
לִי שְׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ, וְזוֹה יִשִׁישׁ עֲלֶיךָ אֶלְקִיךָ כְּמִשׁוֹשׁ חֲתָן
עַל כִּלְה שִׁינְתָן לוֹ בְּמֵאֹר פָּנִים וְאוֹ יִמְצָא נֶחֱדָר
בְּעֶשְׂרוֹ וְזוֹה נִקְרָא צִפּוֹן, צִפּוֹנְךָ תְּמַלָּא בְּטַנְס, הֵיינו
הַפְּנִימִיּוֹת מִן הַהֲשָׁפָעוֹת, וּבְאִכּוֹת עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ כְּרִצּוֹנְךָ
כְּדֵי שִׁיעֲשֵׂה רְצוֹנְךָ כְּרִצּוֹנוֹ, עֵיכ ע"י סְמִיכָה שְׂמֵרְמוֹ
עַל בְּסוֹף לְשָׁמַיִם בְּרִצּוֹן שְׁלָם וְיִחּוּד הַמַּעֲשֵׂה בְּרַעוּתָא
דְּלָבָא שְׁלִים עֵי"ו חִכָּה לְצַפּוֹן.

וּבְהַהוּא עֲנִינָא כְּתִבְנוּ בְּמִקְ"א לְיִישׁב קו' רֶאבִישׁ
עַל לָאו דְּלָא תְּחַמּוּד דְּמָה שִׁיךָ לָאו כּוֹה וְאִיזָה עֲשֵׂה
יֵשׁ לָוֶה לְהַסִּיר חֲמַדַּת הַלָּב, וְנִרְאָה לְנַעֲוֹץ סוּף עֲשֵׂרַת
הַדְּבָרֹת בְּתַחֲלָתָן וּבְהֶקְדָּם דְּבָרֵי הַגַּמ' בְּרִכּוֹת (דָּף ד':)
כֵּן הָאוֹמֵר תְּהִלָּה לְדוּד בְּכָל יוֹם ג' פְּעָמִים מִיבְּטַח
לוֹ שֶׁהוּא בֶן עֶהֱב וְכו' מִשׁוֹם דְּאִית בִּי אֶלְפֵי בֵּית
וְאִית בִּי נְמִי שׁוֹחַח אֵת יָרִיךְ פִּירֵשׁ"י שֶׁהוּא שְׂבַח
הַכֵּנֶת מוֹן לְכָל חַי וְהָק' מֵהֶרְשִׁיא לְמָה לֹא נָקִיס פ'
הַמוֹקְדָּם עֵינִי כֵּל וְגו' וְאִתָּה נּוֹתֵן לְהֵם אֵת אֲכָלָם
בְּעַתּוֹ, וְנִרְאָה דְּהַגָּה בְּאֶדְרָג' פ' לִיח שְׁנַיִם אוֹכְלִין
מִקְפָּרָה א' זֶה טוֹעַם לְפִי מְעֵשִׂי וְזֶה טוֹעַם לְפִי מְעֵשִׂי
הֵנָּה דְּמַלְבָּד עֲצֵם הַמְּזוֹנוֹת שֶׁמִּשְׁפִּיעִין לְאֵדָם בְּרִיָּה יֵשׁ
עוֹד דִּין כְּמָה נֶחֱדָר וְהַגָּאָה יֵהי' לוֹ מִן הַמַּאכֵל וְדָבָר
זֶה הוּא יוֹתֵר עֵיקָר.

שִׁישְׂרָאֵל פָּגְמוּ בְּזוֹה בְּחֶטָא מִי מְרִיבָה שֶׁלֹּא רְצוֹ לְבַטֵּל
עֲצָמָם לְמַרְעִיָּה שׁוֹה הִיפֶךְ עֲנִין הַסְּמִיכָה עֵיכ מַחְלּוֹקַת
הַרְאִשׁוֹנָה [שְׁבָא מַחְמַת חֶטָא מִי מְרִיבָה] הִי' בְּסְמִיכָה
כִּיּוֹן שֶׁהַפְּגָם שִׁיךָ בְּמִצְוֹת סְמִיכָה יוֹתֵר מִבְּשָׂאֵר דִּינֵי
הַתּוֹרָה עֵיכ שְׁלֵט בִּי הַעֲנִין מַחְלּוֹקַת קוֹדֵם לְכָל וְאַחֲ"כ
כְּשֶׁרְבוּ תְּלִמְדֵי הַלָּל וְשִׂמְאֵי שֶׁלֹּא שִׁמְשׁוּ כֵּל צֶרְכָן
וְנִתְפַשֵּׁט הַפְּגָם בְּיוֹתֵר הַתְּפַשֵּׁט הַעוֹנֵשׁ שֶׁל מַחְלּוֹקַת
בְּיוֹתֵר וְהַתְּחִיל עֲנִין מַחְלּוֹקַת נֵם בְּשָׂאֵר דִּינֵים.

וְי"ל דְּמִשׁוֹם זֶה מְסִיִּים בְּסִיפָא הַרְאִשׁוֹנִים הֵיוּ
נִשְׂיָאִים וְשׁוֹנִיִּים לְהֵם אִב ב"ד לְרַמּוֹז דְּיָא שֶׁהַנְּשִׂיא
רִאוי לוֹ תְּמִיד לְהַמְשִׁךְ בְּעֲנִין זֶה [בְּכ"מ שִׁישׁ לְצַדָּד
לְכֹאֵן וְלִכְאֵן] לְהַקְפֵּי, וְלְמַעַט חֵיּוּב הַבִּיטוּל שֶׁל שָׂאֵר
הָעַם נִגְדוּ עֵיד דְּאִמְרֵי' בְּקִדּוּשֵׁין (לִי"ג) מְגִין לְזֻקָן
שֶׁלֹּא יִטְרִיחַ עֵיכ הֵיוּ הַנְּשִׂאִים נוֹטִים תְּמִיד שֶׁלֹּא
לְסַמּוֹךְ, וְאַב"ד שֶׁהוּא יוֹתֵר סְמוּךְ לְעַם הִי' תְּמִיד
אוֹמֵר לְסַמּוֹךְ הֵיינו שְׁבַטֵּל עֲצָמוֹ לְפָנֵי הַנְּשִׂיא כִּי כֵךְ
נִאָה וְכֵךְ יָאָה שֶׁהַנְּשִׂיא יִאֲמֵר שֶׁלֹּא יִסְמּוֹךְ וְהָעַם
יִאֲמֵרוּ לְסַמּוֹךְ.

וְתַלְמִיד א' הִקְשָׁה דְּהָא בְּסִיפָא שְׂמֵאֵי אוֹמֵר שֶׁלֹּא לְסַמּוֹךְ, הַלֵּל
אוֹמֵר לְסַמּוֹךְ, אַע"ג דְּהַלֵּל נְשִׂיא, י"ל דְּהַנָּה בְּעָרוּבִין (י"ג
ע"ב) לְמָה זָכוּ ב"ה לְקַבּוֹעַ הַלָּכָה כְּמוֹתָם, לְפִי שֶׁהֵם נוֹחִים
וְעוֹלּוּבִים וְכו', מִשְׁמַע, דּוּהָ הוּי זָכִיָה, אֲבָל עֵיקָר הַהִלָּכָה לְעַתִּיד
כְּב"ש כִּידוּעַ, וְכִיּוֹן שֶׁהַלָּכָה כְּמוֹתָן, י"ל שֶׁהִי' גְּדוּל מֵהַלֵּל,
וּמ"מ לֹא הִי' נְשִׂיא כִּי הוּא הִי' לְמַעְלָה מִעֲנִין זֶה, וְכַע"ז אוֹ
שְׂאֵמֵר הַרְה"ק רַד"ב מִמְעוֹרִישׁ וְ"ל עַל הַה"ק ר' זוּשָׁא.
מֵהַאֲנִיפְאֵלִיעַ שֶׁלֹּא יִנְהַיֵּג עֲדָה, שֶׁהוּא כְּבָר לְמַעְלָה מִעֲנִין זֶה.
וּסוֹר"ס הִיָּה הוּא הַת"ח שְׂבָדוֹר, וְעֵיקָר חֵיּוּב בִּיטוּל הִיָּה אֵלָיו,
ע"כ הוּא הִי' נוֹטָה שֶׁלֹּא לְסַמּוֹךְ, וְיֵהי רְצוֹן שֶׁלֹּא יִאֲמֵר פִּי דָבָר
שֶׁלֹּא כְּרִצּוֹנוֹ ית' וְית'.

עוֹי"ל דְּסְמִיכָה הוּא פּוֹעֵל דְּמִיוֹנִי לְהַכְנֵעַ לְשָׁמַיִם
בְּעֵשִׂיַת מִצְוֹת וּמְעַש"ט וְלֹא יִחְזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ וְכֹדָאי'
בְּאִבּוֹת בְּמִ"ח דְּבָרִים שֶׁהַתּוֹרָה נִיקְנִית בְּהֵם וְאֵינוֹ
מַחְזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ, וְזוֹה תְּכִלִּית הַבִּיטוּל וְהַכְנַעָה
לְהַש"ת כְּדְּבָרֵי שְׁעִית לְרֵיז הַנִּי"ל וְזוֹה נְלִמּוּד מִסְּמִיכָה
שְׂסוּמְךָ עַל הַגְּבַהְמָה לְהוֹרֹת שֶׁהַגְּבַהְמָה נִכְנַעַת תְּחַתּוֹ
כְּסוּסִיא דְּזָכִיב עֲלֵה מְרָה כְּנִי"ל שְׂאִין כּוֹוֹנָתוֹ לְעַצְמוֹ

ונראה דלעומת זה כל הצמודים ותבואות צריכין טל וגשם, נראה דגשם הוא נותן בתבואה נשמות המאכל להיות נזון בגשמיות, וטל נותן בו כח השמחה ונחיר שיש לו לאדם מן המאכל וראי' לדברינו [מדברי המייט בתפלת טל שאמר שם שיתנו ברכה בליצן] מדברי הזוה"ק פ' חולדות שכ' דכל הברכות שנתכרך יעקב הם נגד הקללות שנתקלל ארה"ר וחושב שם כלם ברכה לעומת קללה, ולעומת בעצבון תאכלנה חושב ויתן לך אלקים מטל השמים, הנה דטל הוא שמחה היסך עצבון, ונגד זה הם ב' הפסוקים עיני כל וכו' ואתה נותן להם את אכלם בעתו זה קאי על עצם המאכל ומשביע לכל חי רצון זה קאי על נחיר ושמחה שנצמח מכת המאכל שזה נרמו בס' הגי' השיבה לי ששון ישעך, ודבר זה יותר עיקר כמובן וע"כ נקט הגמ' משום דאית ב' פותח את ידך ולא נקט הפסוק המוקדם דדבר זה שבח יותר.

והנה המאמין באנכי ד' אלקיך שהוא אמונת ההשגחה פרטיית בקל יוכל להנצל מלא תחמוד כי עיקר מה שאדם חומד בחפץ נאה של חבירו הוא כדי שעי' ישבע רצון וימצא בוה נחיר, אבל המאמין בהשגחה וכדברי אדר"ג הנ"ל (פלי"ת) שנים אוכלין מקערה א' זה טועם לפי מעשיו וזה טועם לפי מעשיו וא"כ אפי' ישיג החפץ הזה שחומד עדיין אינו בטוח שישבע רצון וימצא נחיר מזה כי אף שהאדם משיג החפץ הנכסף יש דין בשמים מסת הנאה ועונג ונחיר שישבע מזה וא"א לקחת לעצמו משהו הנאה או חענוג יותר על הנגור עליו ואם יהי' רצון שמים יוכל להחענוג ולמצוא נחיר כאותו חפץ שיש לו, הרבה יותר ממה שיהי' לו כאשר ישיג חפץ הנחמד בעיניו וא"כ מה בצע בהשיגו חפץ זה כיון דסו"ס הדבר מסור לרצון שמים כמה עונג ומלוי רצון יהיה לו, והמתכוון היטב בחשבון זה, הנקל בעיניו להנצל מלא תחמוד, ובזה נעוץ סופו של עשרת הדברות בתחלתו כי לפי מסת שאדם מאמין באנכי ד' אלקיך לפיהו ינצל מלא תחמוד.

ז. יותר מבואר זה ברמב"ן נדרים (ל"ד ע"א) שם. כי הרא"ש כתב שנהנה משום שמכבדו וא"כ אין ראי' שנהנה מהתפץ עצמו.

ומענין לענין באותו ענין, הנה המהר"ל ז"ל בס' באר הגולה הביא מה שתמהו על משאחו"ל דיאוש באכידה קונה וכיון דאמר וי לחסרון כיס יוצא מרשותו, ולמה זה, ואענה חלקי אני עני לפי"ס שהק' שם המהר"ל ז"ל דאיזה קישור יש לאדם בחפצים שלו שיהי' לו קנין בהם, בשלמא ידו ורגלו מחובר עם האדם משאי"כ בקנין נפרד ממנו, ונלעני"ד לפי"ס שכ' בעשי"ט ז"ל עה"ס רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף דנור"ג של האדם מעוסף במאכלים ומשקים שלו וכן בכל החפצים שלו, וע"י שאוכל ושותה ומשתמש בהם עי' מוציא חלקי נטשו עכדה"ק, וכזה מוכן היטב קנין האדם בחפצים שלו כיון שחלקי נטשו מעוטפים בהם אין לך חבור גדול מזה, ויש להוסיף דזה לבד ל"ה מספיק ואין להם חבור עם האדם רק בשעה שמשתמש ונהנה מהחפצים שלו וכעין שבת (מ"ח:) דל"ה חבור רק בשעת מלאכה אך בהיות דעיקר הנאה של מאכל ומשקה ושאר תשמישים אינו עצם האכילה ושתי' לבד. רק עיקר הוא המלוי רצון ונחיר שמגיע לו עי' כאמור.

וזה י"ל גם לפני התשמיש בחפץ כמ"ש הרא"ש (נדרים ל"ד) דאדם נהנה ממה שיש לו מאכל ואם ירצה יהנה ממנו ע"כ חשוב שתמיד חפצים שלו משמשים אותו ומצויים לו עונג וזקורת רוח וחשיב תמיד כמו בשעת מלאכה ע"כ יש לאדם חבור עמהם וזהו עיקר הקנין של אדם בממונו, וכי' כשיודע שנמצא אתו אבל כשאומר וי לחסרון כיס ומתייאש וסובר שכבר אבד סברו ממנו וא"כ אינו מקבל הנאה ונח"ר מן החפץ שלו שוב אין לו חבור עם ממונו ופקע קנינו כנלע"ד בזה.

(ז). זרע. ברש"י פרשת נח בזכות שהקטין עצמו זכה להעמיד כל התולדות האלו ועיקר הכנעה להכנע לפני השי"ת ולפני ת"ח ועובדי ד' וכן נראה מדברי שע"ת לרי" הנ"ל, ע"כ מי שמכניע עצמו לת"ח זוכה לזרע ברך ד' ועיין בגמ' (שבת כ"ב:).

ונציע מענינא מה שאמרו חז"ל שכ"א צריך לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אכותי, הגיד הר"ב מפרשיסחא ז"ל דאין הפירוש שירצה להיות גדול

דהנה בק"ש שמע ישראל וגו' ד' אחד, ובוה נכלל יחוד המעשה (כדאמרי' בריה ל"ב: אחד זה מלכות) שבנה נכלל הצנע לכת דלעיל (אות ו'), גם נרמו בזה קדש עצמן במותר לך שות נכלל בסוסק בכל דרכיך דעהו לייחד כל מעשיו אפי' הנאות של דברי הרשות שיהי' הכל לצורך שמים וגם נכלל בזה אמונת השגחה פרטיית הנזכר לעיל (אות ג'), ומדריגות אלו איא לאדם הלוּבשו עיי"ש. הנה דבטול חשיב כנוגע, ומה יש ללמוד דמי שבטל לתלמידי חכמים יש לו נגיעה בתורתם, וזוכה אתו עמו.

כמו האבות, כי זה מעשה ספס לחשוב כן, אך יבקש שיהי' לו נגיעה עכ"פ במעשי אבות, וז"מ מתי יגיעו מעשי למעשי אבות עכ"פ, נלע"ד דמי שבטל להאבות וכן מי שבטל לצדיקים זה חשיב יש לו נגיעה במעשיהם ובתורהם ועבודתם, ומנא אמינא לה מד' הרא"ש (פ"ה דזבים משנה א') דאפי' אדם לבוש כמה בגדים חשיב אפילו בגד העליון נוגע בגוף. דבגד בטל לאדם הלוּבשו עיי"ש. הנה דבטול חשיב כנוגע, ומה יש ללמוד דמי שבטל לתלמידי חכמים יש לו נגיעה בתורתם, וזוכה אתו עמו.

גם יש בס' ציצית יצי"מ, ובמק"א כתבנו משום דכתיב אנכי ד' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, הנה זה חלק ממ"ע דאנכי ה' אלקיך שהוציאנו ממצרים, ומצות ק"ש הוא לקבל ע"ע מצות אנכי ד' אלקיך כמ"ש ברמב"ן (פ' יתרו) ובמד"ר ע"כ תקנו חז"ל יצי"מ בק"ש שהוא חלק המצו' מסצה דאנכי ד' אלקיך, ויצי"מ הוא ממסלה תמורת עבדות שא"א לבוא לזה רק ע"י בטול לצדיקים כמ"ש (אות ב'), וזה נרמו באכילת תרומה כמ"ש בספורני דמצות תרומה הוא כעין יששכר וזבולן דהכהן בבחי' יששכר וישראל העובד אדמתו כדי להנאות לכהן נחשב כמו זבולן.

וכל המאמר הנ"ל יש לו שייכות לסיום המשנה יומית שהוא במס' עוקצין, כי כל מסכת עוקצין נוסדה על דין דיר מיטמא ומטמא ושומר מיטמא ומטמא ומצטרף, וא"כ יש ללמוד בקו"ח למדה טובה מרובה, דמי שהוא יד ושומר לת"ח ולעובדי ד' מיטהר ומטהר ומצטרף עמהם, ויל"ם דרך רמו הדרן עלך מסכת עוקצין וסליקא לה כל מסכייתי דהש"ס דהנה בס"ח כתב דמסכת הוא מלשון אריגה כמו עם המסכת דכתיב גבי שמשון, ויל"ם דהנה יש חילוק בין תושב"כ לתושב"ע"ם, דתושב"כ נכתב על קלף של בהמה סהורה, ותושב"ע"ם אינו נכתב על הקלף דאדם הוא הקלף, וסמך לזה מירושלמי (במס' מגילה) וזכרם לא יסיף מורעם מלמד שקבעו לה חכמים מסכת ואין מובן הדרש, ולהנ"ל איש דלא יסיף מורעם קאי דוקא על מסכת של תושב"ע"ם שיש לו חבור עם האדם, וזה בא ע"י שיגע בתורה ומשמש לתורה ע"י מתאחד עם התורה וזה כעין חבור וזבולן עם יששכר, וזה מירוש מסכת לשון אריגה שנארנ עם האדם להיות לאחדים עמו.

וזה נרמו במשנה מאימתי קורין את שמע בערבין [מי שהוא בחשכות הבלי הזמן כמה יזכה נער את ארחו לבוא לקבל על עצמו ד' אחד כראוי] משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן, ובאמצעות זה שהכהן עובד ד' אוכל תרומתו של זה אף ההולכים בחושך יראו אור גדול ויוכלו לקבל עליהם עומ"ש ויחוד המעשה בין בעבוה"ב בין בהנאת גשמיות שיהי' הכל כלול בלתי לר' לבדו, שזה עיקר תכלית אמירת ק"ש, ושיהיו מושגחים בהשגחה פרטיית הנרמו בד' אחד.

ועוד רמו שכל ישראל נארגים יחד תומכי התורה עם הת"ח, וזבולן עם יששכר, ונה נלמד ממס' עוקצין כאמור, וזה סליקו לה מסכת עוקצין, ועי"ז סליקו לה כל מסכייתי דהש"ס היינו כל מיני אריגות שבאים ע"י הש"ס, אחד אריגת המשנה עם הלומד אותה, נאריגת מחזיקי תורה עם הת"ח.

דרך אגב הנני מציע למני חברים מקשיבים לקולי שכל מי שאפשר לו ילמוד ב' המשניות היומית שיהיי שגורים אצלו בע"מ, הלא מצער הוא ותחי נפשו, כי זה עיקר מצות תושב"ע"ם יאו חשוב הוא קלף להתורה ומתאחד עם התורה, ויש לו קנין בהתורה, וע"ז נאמר באבות קנה לו ד"ת קנה לו חיי עוה"ב, ועכ"פ יראה ללמוד מקצת משניות בע"פ

ובוה יש לנעוץ סוף השי"ס בתחלתה דברפ"ק דברכות תאימתי קורין שמע בערבין משעה שכהנים נכנסין לאכול בתרומתן, וצריך להבין חשיבות, וי"ל

חן, זרע, ממשלה, לכל תשכין
 דאורייתא בכלל, וללומדי משנה
 יומית בסרט, מתמת שאותן ז' ברכות
 כוללין כל הטובות והישועות כמיש בספר חס"א
 אולאי שאין בעולכ עוד ברכת נולת אלוי, ועיי לימוד
 כל המשניות שעוברין כל המקומות שבתורה [בסרט
 כשהוא בכח ת"ת דרבים] זוכין לכל הישועות כאמור
 בפתח דברינו, אכיד.

ועי' זה"ק בלק (רנ"ג:) דא' המרבה וא' הממעיט קאי
 על לימוד משניות, וידוע מה דאיתא בסה"ק דמי
 שידוע המשניות בע"פ אינו רואה פני גיהנם, ומה
 טוב לנהוג ללמוד ב' המשניות בכל סעודה מסעודת
 היום ותהי מצוה גוררת מצוה ללמוד בשעת סעודה
 שהחמירו בזה רז"ל באבות ובוה"ק פ' חרומה.

יהי רצון שיתקיימו כל הי'
 ברכות: חיים, שלום, חכמה, עושר,

סימן ע"א

ספק בענין טעה בדבר מצוה

וכיינו נמי כסצרא כג"ל, דכא דמוחר לו לייצם אף דכוא עצירה הוא משום דנדחה מפני המלצה, וככ"ג צעי שיכין למלצה, אבל אם לא מכין שוב הוי אשה אח והולד ממזר. וכלל עולה, דלעולם היכי דמוחר לו ע"י דחוי צעי כונה למלצה.

והסברא נראה בזה טפ"י דצרי הרמב"ן הידועים (שמות כ, ח) דכא דעשה דוחה לית הוא, משום דעשה הוא מחלצה ול"ח מיראה, והחצה גדולה מיראה, ולכך דוחה, והיכן מיקרי חצה היכן דמכין למלצה, משא"כ היכי דלא מכין למלצה, האיך יקרא חצה, ואין יכול לדחות. ובזה נמי יש להסביר דצרי החת"ם שכתב ט"ד כתיבת החידושים והחיבורים, דאם אינו מכין לשם שמים אסור, וכיינו כג"ל, דלעולם אחז"ל (גיטין ס' ע"ג): דצריב שכתב אי אשה רשאי לאומן צע"פ, אלא משום עת לעשות לה' שרי, וכיון שכן צעין שיכין לש"ש כג"ל והבן.

מיהו יש לדחות, דכא נהי דעתה אינו מכין, מ"מ אח"כ יכול אדם אחר לעיין בהם וכוא בן יכין לש"ש, ושפיר מותר, ושז שפיר קרין בזה עת לעשות לה' הפרו תורתך - ודו"ק. (באשמורת הבוקר דני אדר, ג' תורה תר"י יח"ל).

08/01/2020

יש להסתפק בדין דעשה בדבר מצוה, דכיינו אם היה על דבר שאינה עצירה רק מצוה, אבל לא הי' מחוין למלצה, אי חשיב טעה בדבר מצוה או לא, ויש לפשוט מהא דמזוחר במנחות (ס"ד ע"א) דאם פרש מלצה להעלות דגים והעלה חינוק, רבה אמר פטור ורבה אמר חייב, מ"ד פטור דאזיל צחר מטעה ומ"ד חייב דאזיל צחר מחשבה, והקשה שם בשטמ"ק (אות ג') דכל מקום שיתחייב איך אפשר לחייבו על המחשבה גרידא, והעלה שם בשטמ"ק חידוש גדול, דכל מקום שמתכוין למלצה כגון הכא, דלא הותר לו לפרוש מלצה רק דפקוח נפש דוחה שבת, וכיון דלא הותר לו רק ע"י כך, צעין שיתכוין להמלצה דכיינו להעלות החינוק, אבל הכא כיון דלא מתכוין להעלות החינוק ושז לא נדחה, ושפיר מחייב עוי"ש.

ממילא נפשט נמי הספק כג"ל גבי טעה בדבר מצוה ולא נתכוין למלצה, כיון דמעולם לא הותר לו דבר זה, כיון דכוא עצירה, וכא דפטור משום דקסבר שהוא מצוה ונדחה לו העצירה, הלכך צעי שיתכוין למלצה דזיל צחר מחשבתו, ולפי"ז נראה נמי הא דמלינו (יבמות ל"ט ע"ג) בכוונת יבמתו שלא לשם יצום, דקסבר אבא שאול דהולד ממזר,

סימן ע"ב

בענין לימוד המשנה היומית

הנני לעשות מצוקשו לכחוצ לו סדר המשנה היומית של המחזור השלישי בצע"ל שיכ"ה החלתו כ"ט סיון שנה ז'. ויען סכום דפין של הש"ס הם הרבה יותר מסכום המשניות של זרעים ועהרות, וכדי להשוות מספרם, נסדר במחזור

שוכטים

להצחור החריף וצקי למ"ס וכ"ה

מ' יהושע פאסטערנאק שיחי' (לורבא מדרבנן)

מחברי המערכת תלפיות.

שלמד תורה, הרי התורה מצילה מיצה"ר. ואיך אפשר לבוא לעידנא דלא עטיק בה, והלא כתיב והגית בו יומם ולילה, ושמעתי פי', דמי שמחדש תורה לשם שמים, דבריו מאירים גם כאשר אחרים עוסקים בתורתו, וכמאחז"ל (פסחים ג' ע"ב) על כותבי ספרים, שאם עוסקים לשמה, רואים סימן ברכה, ושמעתי, שאפי' אם הכותב שלא לשמה, אם אחד לומר בספר לשמה, מעלה גם את הכותב, וממילא שייך גם בזה, מתוך שלא לשמה בא לשמה... עכ"ד.

א. ע"י בדרוש וחרוש להגרע"א זצ"ל סוכה מ"ב ע"א מש"כ להקשות ובשפ"א (שם מש"כ בד"ה בגמ' מדאגביה וכו') ודו"ק היטב. ב. ז"ל הגאון רבי פנחס מנחם אלמר שליט"א במכתבו שנודעם בקובץ תורני מרכזי של חסידי גור בא"י (חוברת א'): וכבר אחז"ל (סוטה כ"א ע"א): תורה, בין בעידנא דעטיק בה ובין בעידנא דלא עטיק בה, מגינא ומצלי, ופרש"י (שם ד"ה מצוה וכו'): מצלא מיצה"ר. שלא יכשילנו לחטוא ע"כ. וא"כ לכאורה קשה, מי

הצב"ל לספח כל ששה סדרי משנה לזה, אף הסדרים שיש עליהם גמרא וללמוד צ" משניות ליום, לצד ימים טובים שאז דחינו לימוד המשנה יומית מפני הלימוד מעניינא דיומא שיש לו דין קדומה, (ומי שיראה שלא להפסיק לימוד המשנה יומית ולמוד אז משנה אי עד אשר יגיע למקום שטומדים הניצור) לצד סדר עהרות שהוא חמור ביותר, נסדר רק משנה אחת ליום, וצ"חפן זה יעלה ויגיע תור סיום המשנה יומית ביחד עם סיום הדף היומי א.

ויהי בזה מעלה שיהי דבר השוכה לכל נפש בין ללומדים ובין לפשוטי עם, ואפילו אנשים סוחרים הערודים מאד על המחיה ועל הכלכלה שאין בכוחם ללמוד דף יומי, יוכלו ג"כ לקחת חבל צמורה זו הגדולה והציבה ולהשתתף עם הצור עכ"פ בשני המשניות היומיות ולא יהיו: בכלל וחסרון לא יוכל

להמנות שנמנו הצריו לדבר מלוב ולא נמנה עמהם (חגיגה ט"ו ע"ג) ומעתה כל איש ישראל בתוך אחים יחלק נחלה צנועה רבה, והציבה ת"ת דרבים כמבואר במג"א סי' תרפ"ז סק"ג דאפי' כשאין לומדים ביחד חשוב ת"ת דרבים, וגם מקיים בזה, כל השנה הלכות בכל יום מוצעה לו שהוא בן עוב"צ (גדה ע"ג ע"ח).

הבחורים והאצרכים ראוי להם ולכנ מי שאפשר ללמוד **המשנה יומית בכל סעודה לפני ברכת המזון** ויהי מלוב גוררת מלוב דליחטבד צ" נמי מלוב אחריתי ללמוד בשעת סעודה שהחמירו חז"ל מאד בזה וצ"ח"ק (ח"צ קנ"ד ע"ג) ע"ש.

דברי ארכבו דוש"כ וש"ח
ארי' צבי פראמער ר"מ דיח"ל

סימן ע"ג

עוד בענין לימוד המשנה היומית

הנני לעורר התקנה שינאה מגדולי ישראל * צהתאסף ראשי עם גאוני זמננו שליטי"א ז' אדר תרל"ד פה לוצקין לכל לומדי דף היומי שילמדו גם משניות סדר זרעים ומס' עדיות וסדר עהרות שאין עליהם גמרא, וילמדו בכל יום משנה אחת, וכל אחד יתחמן להשתתף עם הצור צמורה דרבים גדולה ונכבדה מאד צסיום כל הש"ס של רצות אלפי ישראל — בשנת רח"ץ כ"ח סיון ה'צב"ע^{88/01/2020} — להצטרף עם מרובין העושים את התורה, שלא להיות בכלל וחסרון לא יוכל להמנות שנמנו

חברים לדבר מלוב ולא נמנה עמהם. **וידוע** מאחז"ל (ויק"ר פרשה ז, ג): אין בגלויות מהכנסות חלא בזכות המשניות, ובזכות ת"ת דרבים, (ע"י מג"א סי' תרפ"ז סוסק"ג ומח"ש שם דאפי' שכל אחד לימד לעצמו חשוב ת"ת דרבים) נזכה לגאולה שלימה, ויקיים צנו דברי הש"ס (צ"צ ח.): תנו כלבו עתה אקצצם.

ארי' צבי פראמער ר"מ דיח"ל

סימן ע"ד

בענין השמטות הצנזרה בש"ס

צ"ה, ועש"ק וארא. לכבוד תלמידי ואהובי האצרך חו"צ מי יונה כ"י שטענצל אשר הקשה איך עושין סיום צערב פסח לזכורים וצ"י ימים שקודם ע"צ לאכול צשר, והא צכמה מקומות

חסר ממה שהוליא ה"למזור" כידוע, וא"כ אינו סיום שלם. יפה העיר. ונלע"ד ליישב המנהג, דבאמת ראוי שגם מסכת משניות יחשב סיום, דהרי שורש הדבר צגמי (שבת קי"ח):

א. כידוע הי' הגהמ"ח וצ"ל יום הרציון ללימוד המשנה היומית, ובעיקרו גועד רציון לזה לאותם סדרים שאין עליהם גמ' (ורעים — טהרות ומס' עדיות). ואח"כ הרחיב תלמידו של הגהמ"ח וצ"ל,

